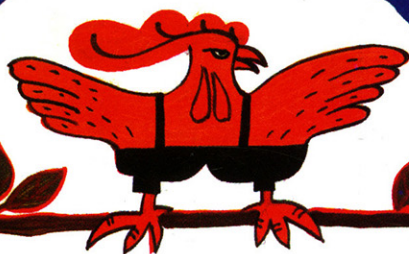

Felsőcsernátoni népmesék

gyűjtötte Kakas Zoltán

FELSŐCSERNÁTONI NÉPMESÉK

*György Ignác csernátoni mesemondó meséi
Gyűjtötte Kakas Zoltán*

A rajzokat Simó Enikő készítette

Szerkesztette, a típusmutatót összeállította
Keszeg Vilmos

A könyv megjelenését a

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

támogatta

© *Kriza János Néprajzi Társaság*, 2001

ISBN 973 97827 4 4

Tipográfia: *Bíró Zoltán*

Illusztrációk: *Simó Enikő*

Kriza János Néprajzi Társaság
3400 Cluj-Napoca, str. Croitorilor nr. 15.
Telefon: +40 64 432593
E-mail: kriza@mail.soroscj.ro

GYÖRGY IGNÁC, A MESEKIRÁLY

György Ignác a Csernátonnal szomszédos Mátisfalván született 1919. február 14-én. Itt végezte elemi iskoláit kitűnő eredménnyel. Szorgalmas tanuló volt, sokat olvasott, ami későbbi mesemondására is nagy hatással lehetett. Igen szépen írt, gyöngybetűkkel róttá rigmusait, lakodalmi búcsúztatóit, névnapi köszöntőit, bár ezeket mindig kívülről mondta, hiszen írás közben megtanulta. Ha valakitől valamit hallott, azt úgyszólván első hallásra megjegyezte. Bámulatos emlékező képessége volt.

Mindezeket azonban már csak legnagyobb fiától, Andrástól tudjuk, ugyanis a mesemondótól életének eseményeiről, a mesemondás alkalmairól, meséi eredetéről alig tudunk valamit lejegyezni.

A hatvanas évek végén Felsőcsernátonban hiedelmeket, hiedelemmondákat gyűjtögetve barátaim figyelmeztettek, hogy meg kellene próbálni kikérdezni György Ignácot, bár ő inkább meséket, vicceket, tréfákat tud, ezekkel szokta szórakoztatni hallgatóit, de tudnia kell hiedelemmondákat is. Így ismerkedtünk meg 1969. november 30-án. Első találkozásunkkor lejegyeztem két meséjét, A kecskeméti kecskepásztor és A három királyfi meg Tündér Ilona címűeket. A kéziratos lejegyzés hátrányai miatt valamivel később magnetofonnal jelentem meg nála és két alkalommal sikerült 18 mesét, néhány éneket és pár hiedelemmondát is rögzíteni. Szalagra kerültek a kézzel lejegyzett mesék, amelyek szinte szóról szóra megegyeznek a szalagra mondottakkal.

Életének eseményeiről nem tudott – nem akart? – ugyanolyan színesen, lebilincselően beszélni, mint ahogyan meséit előadta. Faggatózó kérdéseimre sokszor félszavakban válaszolt. A gyűjtőnek az volt az érzése, hogy puhatolózó kérdései zavarják. Nem volt hozzászokva, hogy kikérdezzék. Egyébként senkinek sem mondta el, honnan tanulta a meséket, kitől hallotta a vicceket, tréfákat, a lakodalmakban elmondott, névnapokon előadott rigmusokat, köszöntőket. Csak sejteni lehetett, hogy ez utóbbiakat maga írogatta, hiszen másként ennyire aktuálisak, alkalomhoz kötődőek aligha lehettek volna.

Fiatalon került át Mátisfalváról Felsőcsernátonba. Itt megnősült s öt gyermeknek lett édesapja. Komisz, szigorú apa volt – meséli András, akit 12–14 éves korában már magával vitt a nyári vakációk idején munkahelyeire, később, ahogy nagyobbacska lett, már télen is vitte, „béfogta” erdei munkára. – Ugyanis nemigen kerültek kollégái, akikkel dolgozott. Volt olyan – a komája – aki két hétig dolgozott vele az erdőn, s azután azt mondta, hogy ha még Ignáccal kell dolgozzon, inkább a börtönt választja. Nem bírta vele húzni a fűrész. Így került sorra András, akinek gyerekként kellett megszoknia édesapja munkaritmusát. Így kísérte el apját a különböző munkahelyekre, a közelebbi és távolabbi erdei vágterekre.

Ignác bácsi fiatal korában ugyanilyen nehéz körülmények között szokott hozzá az erdei munkához Komandón, később a Bodoki-havason, a Maksá-hoz, Csernátonhoz tartozó erdőben vállalt munkát. A legjobb mesélő alkalmak itt az erdei vágtereken alakultak ki. Több mint két évig Maksa felett, a besenyői erdőn messze fent a Várhavasa körül voltak. Hétfőn reggel indultak el hazuról s csak szombat délután, estére értek haza Felsőcsernátonba. A nap az erdei vágteren igen kemény munkában telt el. Nyáron valamivel könnyebb volt, viszont hosszabb volt a munkaidő. Télen, a rövidebb nappalokon kevesebbet kellett ugyan dolgozni, de sokszor derékig érő hóban „úsztattak”, kínlódtak a betevő falatért. Este, ahogy bekerültek a kalibába, a „dormitorba”, és ha elfogyasztották maguk készítette vacsorájukat, körülültek az asztal, és petróleumlámpa világánál négyen-hatan kártyáztak s a többiekből alakult a mesemondó hallgatósága. Ignác bácsit azért szerették, mert sem a munkában, sem a mesemondásban nem lehetett versenyezni vele. Másokat is szóhoz engedett jutni, viccet, tréfát, katonaságuk történeteit úgyszólván mindenki elmondhatta. De úgy mesélni, mint György Ignác, ott senki sem tudott. Ilyenkor rendszerint éjfél után kettőig nem volt lefekvés.

A gyermeknek azonban nem volt szabad hallgatnia azt, amit ott meséltek, a gyermeket ágyba parancsolták.

– Pikáns dolgok is elhangzottak ott, én csak úgy fél füllel hallhattam, megjegyezni semmit nem tudtam belőle, de azt tudom, hogy János vitézt, a Toldi Miklóst is sokszor mondta, amibe valamit „belépőtolhatott”, mert azt nem volt szabad hallgatnom – mondta András.

Ha elfogyott az étel, a cigaretta vagy a pálinka, Andrászt gyakran küldte haza a besenyői erdőről át Felsőcsernátonba.

– Egyszer megmutatta az utat, s ott el kellett tudjak menni. Nem is féltem sosem. Most felnőtt koromban jobban meggondolom, hogy félni kell. Akkor valahogy nem félttem. A juhászkytyákat ki tudtam kerülni, a szivarért, a feles pálinkáért menni kellett. Én gyereket most el nem küldenék olyan erdőn keresztül.

Munkatársai sokszor megrótták, hogy tönkreteszi a gyereket a kemény munkával. Ha csak tehették, pártjára állottak, András azonban ma úgy érzi, hogy ennek a szigoroknak, a fiatalon felvállalt kemény munkának köszönheti, hogy helyt állhatott a későbbiekben.

Kisebb gyerekeivel már nem volt ilyen szigorú. Őket lazábban hagyta. Azt viszont még nem tudhatjuk, hogy társaságában maradhattak-e, ha mesélő alkalmakkor vaskosabb dolgok előadására került sor.

Ignác bácsinak nemcsak az erdőn alakult ki hallgatósága. Később, mikor már nem akadt számára munka a havason, dolgozott a helyi téesz állattenyésztési részlegén, sőt munkát vállalt Kézdivásárhelyen is. Hangulatteremtő képességéért mindenütt ragaszkodtak hozzá. Az ingázók autóbuzsán a hátsó ülések egyikén megvolt a helye, Kézdivásárhelytől Felsőcser-

nátonig folyt belőle a szó. Különösen a fiatalok szerették hallgatni. Ha hazáig az autóbusszon nem sikerült az elkezdett mesét, történetet befejeznie, akkor vagy a megállóban, vagy útközben hazafele tartva fejezte be, de úgy, hogy hallgatói utolsó percig kitarítottak.

Ősszel kitűnő lehetőség volt mesemondásra a törökbúzabontó, majd később a hosszú téli esteken a kártyaparti szünetei. Ha névnapon volt, ott mindenki jól érezte magát. A tánc és a zene közben „egy-et-egy-et bémókázott”, kitűnően énekelt, s ezzel tarkítani tudta a repertoárját.

Gyerekeknek csak igen ritkán mesélt, saját gyerekeinek csak olyan történeteket, melyek megtörténtek vele vagy a családjával. Az erdőn esetleg vadállatokról, medvééről, farkasról és arról, hogy hogyan kell védekezni tőlük, illetve kikerülni őket.

Nem zavarta, ha a hallgatósága csak néhány személyből állott. Ugyanolyan lelkesedéssel, gesztikulálva, a különböző eseményeket arcjátékkal is megjelenítve adta elő meséit a magnetofonos felvételek is, amikor a gyűjtőn kívül csupán három-négy gyerek hallgatta, mint amikor nagyobb társaság előtt beszélt.

Meséiért, mesemondásáért sosem várt és sosem kapott ellenszolgáltatást, de úgy érezzük, hogy lehetett volna egy második Kurcsi Minya, aki meghívásra szívesen felkeres iskolákat, művelődési házakat és mesét mond nagyobb hallgatóság előtt is, ha a kapcsolatunk úgy alakul. Azonban közbejött okok miatt a gyűjtést nem folytathatjuk, sőt az említett három találkozáson túl már csak halálhíre jutott el hozzánk. 1989. október 12-én halt meg rövid betegeskedés után Felsőcsernátonban.

Kakas Zoltán

A KECSKEMÉTI KECSKEPÁSZTOR

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon is túl vót, még az Óperenciás-tengeren is túl vót, hol a kurtafarkú malac túrt vót, vót Kecskeméten az ősi korban egy kecskepásztor, aki kecsketeenyésztéssel foglalkozott. Vót egyetlen fia, Gyuri.

Gyurinak eljött az idő, behívták katona szolgálatra; hogy belépett, alig egy hét elteltével két őrmester essebeszél:

– Gyuri nevében küldjünk az édesapjának egy levelet, küldjön azonnal hatszáz forintot, mert a fia mint hetes katona meglett, mint őrzetű. Mi lesz, mire a három év letelik?

Elküldték a levelet, az apja megkapta, hat kecskét bé a piacra, száz forintért eladta darabját. Elküldte postán a Gyuri katona fiának.

A két őrmester kivette a pénzt, jót *mulatéroztak*, elfogyott a pénz, de Gyuri csak közlegény vót, nem tudott semmiről semmit.

Végül eltelt még egy hét, megint essebeszél a két őrmester:

– Küldjünk egy levelet, azonnal sürgűsűn küldjön az apja hatszáz forintot, meglett a fia mint tizedes, mi lesz, míg a három év letelik.

Az apja hat kecskét bevitt a piacra, eladta száz forintba darabját, hatszáz forintot tett a postára, a Gyuri katona fiának.

A két őrmester kivették, jót mulattak, Gyuri fiam még közlegény vót. Mikor a harmadik hétbe került, megint irtak egy levelet, kettű sikerűlt, hátha a harmadik is sikerűlni fog.

– Küldjön egy levelet katona fiának, Gyurinak, met meglett mint szakaszvezetű, mi lesz, míg a három év letelik.

Az öreg hat kecskét bevitt a piacra, eladta száz forintba darabját, elküldte a katona fiának. A két őrmester kivette, megint jót mulatéroztak. Mikor a negyedik hétre került a sor, a királytól jött egy sürgűsű parancs. Egy méter hetven centin felűli emberek kellenek, hűsz, vállogatva!

A két őrmester összeszeszél:

– Aműg a sok disznűsűg kikerűlne a szemvilágra, jű lenne bésorozni Gyurit es közikbe! – Lemérték, a méretet *űtte*, Gyurit elnyomták közűttűk.

Gyurinak a kedve szerencsűsű vót, kedvezett. A parlamentbe, ahova a felesek jártak ki s bé, Gyuri ott teljesítette a szolgálatot mint testűr. Az orrát ha csűpte a tarka légy, akkor se szabadott neki mozdulni, mint a márvány

szobor, úgy állott. Vót egy szép furulyája, Gyuri elévette, furulyázgatott, amikor nemigen járkált senki arra.

A királynak egyetlenegy leánya, az emeleten kikönyökölt, hallgatta a szép zenét. Odatelt az idő, jött egy nagy tábornok, azt mondta:

– Ezt a fegyveres őrt rögtön le kell cserélni! Küldjék fel hozzám az emeletre!

– A mai naptól kezdve maga nem örködik, maga lesz nekem a *műkedvelőm*, halljam azt a sok szép nótát.

Gyuri elkezdett furulyálni, szerelmi szókra, csókokra fordult a dolog, azon lettek, legyenek egymásé.

Minden szülő kötelességének tartja a gyermeki szeretetet, a királyban is ugyanaz uralkodott. Hazaérkezett, látta, a lánya búsul, vallatóra vette, hogy mi a baj.

Azt mondta:

– Apám, térgyeljen előmbe, tegyen esküt, hogy a lányának jó-rossz kedve van, teljesíti.

Megkérdezte, mi a helyzet.

Azt mondta:

– Egy kecskepásztor fia itt van, élek-halok, de a felesége akarok lenni!

Mondja a feleségének:

– Nem lehet! A mi lányunk megérdemel egy herceget, egy bárót vagy bár-mikor egy minisztert.

A királynak nem volt más mit csináljon, gondolta, hogy nehogy valami kellemes dolog keletkezzen belőle, eszehívta a világ völgyeiről mindenféle nemzedéket.

Esszegyűltek királyok, grófok, hercegek, bárók. Az első napi tanácskozás a király lánya sorsa volt. Mindnyájan leszavazták, nem engedték. Egy vén, ősz hajú király leghátul a sarokban álldogált, aki utoljára felszólalt:

– Uraim! Tessék megfigyelni, két szavam vóna a parlament előtt!

Megkérdezték:

– Tessék mondani!

– Egy fiúgyerek születik, királynak tanyittassuk, nem lehet király belőle?

– Dehogynem! Éljen, éljen! – nagy tapsolás.

– Egy lány lesz, királyné mindig lehet! – Éljenezés hangzott, megszavazták. Egybekeltek mint új királypárok.

Három hétre kitéűték a koronázást. Egy hétig mint új párok együtt vótak, gondolta a király – Gyuri –, bizony ő hazamegy az ő szüleihez Kecskemétre, hogy még őket es látogassa meg. A felesége kívánczozott menni vele, de Gyuri azt mondta, hogy most megyek egyedül, de a következő alkalommal elviszlek tégedet es.

Három véka aranyat maga mellé szedett, két ezred huszár elöl, két ezred

hátral, két ezred jobbról, két ezred balról, Gyuri közből. Gyurihoz még a kicsikutya sem haraphatott.

Nekivágtak a Bakony őserdőnek, nem tudva, mi vár *reik*. Felesége eleget kérlelte, hogy Gyurikám, vigyázz magadra, de nem volt elég okos.

Egy zsidó kiugrott a kapun, kezit emelte:

– Felsőleges királyom, életem-halálom, őfelségedet, embereidet sajnálom, tessetek beszállni, nagy melegbe ne fáradni. Őfelségednek amit szíved kíván, embereidnek étel-ital, lónak széna, zab.

A király azonnal leszereltette a legénységet, bé, az asztalok meg vótak terítve, mind le vót az étel mérgezve, huszonnégy órán belül, mán a legénység *alant szagolták az ibolyát*. Gyuri bizony bélépett a másik szobába, a zsidó elévette a kártyát, kezdte hányni, játszadozni. Mit tudjon csinálni?

– Mit csinálsz, testvér?

– Kártyázok, de egyedül unalmas.

– Osszad nekem is!

Kezdték játszani, három véka aranypénze volt Gyurinak, elnyerték. Kérdezték, van-e még egyéb is.

– Van még – aszongya – a karikagyűrűm. Egy hete a feleséggel megesküdtem, nem számít, még más veszünk! – Bévette! Azt is elnyerték. Be az aranyórát!

Tizenkét rabló bélépett, meg a fővezér.

– X.Y. főhadnagy vagyok! Na még van egyéb?

– Nincs! – aszongya.

– Vétközz anyaszült meztelenre, mert neked meg kell halni!

– Meg vagyok értve – engedelmeskedett –, de a pogánynak es van háromféle kérése, engedjétek meg.

– Hogyne, szívesen! – rögtön vállalkozott a fővezér meg a zsidó. Levetkőzött anyaszült meztelenre, kiállították az ajtó eleibe.

– Hol van az én kétezer emberem?

– *Gödör Gyurkánál*.

– A sok lovam?

– A debreceni sokadalomba eladatott, az *árik* a kasszába!

– Az én kedves lovam, a Rigó?

– Amott eszi az odvas eperfa tövibe az abrakot!

– Ó, amikor rabolni megyünk, én ülök a hátára – mondta a fővezér.

– Engedjétek meg, a lovamtól utoljára búcsút vegyek!

Anyaszült meztelenül kiállt, felpattant *rea*. A tizenkét rabló fegyver közi vette, ha menekül, löjjön.

– Kedves Rigócskám, eljött az életemnek utolsó órája, utolsó pillanatomban hadd lám, mit tudsz! – Mikor a király ezt kiszólta, a ló fellábaskodott, egy ugrással a hat méteres kőfalon túl vót.

Ripp-ropp! A golyózápor ment, de csak a kőfalba. Gyuri már anyaszült meztelen közeledett Kecskemétiig. Ki vette hamarabb észre, a város végén, egy szegény ember. Két vederrel ment a csorgóra vízért. Meglássá, csórén jó Gyuri.

– Gyurikám! Állj meg! Hát te így leszartad a kalapács nyelit, hogy csórén jössz. Apád, ami kecske vót, reád kötötte, király lettél, így hangzott a visszhang felőled, hát így kell te hazagyere, ilyen rongyoson, csórén, mindenféleképpen?

– Ne búsuljon, tatám, semmit, senkinek se szóljon semmit. Hamar egy rongy, rossz, ronda ruhát, amilyen van magának, öltözzek belé. Ez a paripa a magáé?

Az öreg bizony szívesen adott volna, de nem volt neki más, egy rend rossz ruhát adott, melyikben hat macska sem fogott vóna meg egy férget. Gyuri beleöltözött, a város mögött *hazabudukált*. Az öregek fejték a fennmaradt kecskefalkát. Elébujszik.

– Édesanyám! A katona fiának adjon egy csepp tejet, mert mindjárt meghal éhen!

– Na, gyere – aszongya –, kutyagazember! Igyál a téjből, de nehogy apád valamit észrevegyen, mert eszevág!

Az öreg es valami neszt észrevett, Gyurit onnat kivette, egy jó *aszaggal* megkértelte, füle hegyitől a talpáig.

– Kutyagazember! Tudtam, hogy veled így járok! Beszélnem kell holnap reggel a községbeli bíróval, válasszon meg megint kecskepásztornak.

Meg es választották, azt kérdezték, mi bért adjanak.

– Semmi mást, egy furulyát választok a kirakatba, s azt vegyék meg.

Szívesen megvette a bíró. Gyuri tudta, úgyse lesz sokáig kecskepásztor. A kecskefalkát esszeszedte, a nyáját, s ment ki a rétre Kecskemét mellé.

Egy hétig vót igaz kecskepásztor, de a hét alatt a kecskéket úgy *kiabrézolta*, mint a jó katonák: jobbra át, balra át, hátra arc, térdre, díszoszlopba, menetoszlopba, mindenféleképpen a kecskék sorakoztak.

Ez alatt az idő telt-múlt, a felesége megunta várni. Felöltözött királynak, két ezred huszár jobbról, két ezred balról, két ezred elöl, két ezred hátul, vonultak neki Kecskemétnek. A Bakonyba béérkeznek, a legénységnek kiadta a szigorú parancsot, senki semmit nem csinálhat, egyedül bemegy, mikor nagyot sápi, mindenki figyelemmel legyen. Mikor a másadikot sápi, akkor mindenki kardot rántva bent teremjen.

A zsidó megint kiugrik:

– Felsőes királyom, életem-halálom, emberedet, őfelségedet sajnálom. Tettesek beszállni, a nagy melegbe ne fáradni. Őfelségednek amit szíved kíván, embereidnek étel-ital, lónak széna, zab.

A királyné egyedül leszállott, bésétált, de a legénység künn maradt. Mindhiába várták a nagy terített asztalok.

A zsidó kezdte hányni a kártyát, a királyné kérdezte:

- Ez miféle dolog?
 - Hát játszódnék, csak nincs akivel.
 - Na ne unatkozz, osszad nekem is!
- Ossza a zsidó.

Három véka aranya vót, mit vitt az öregeknek a karbantartásikra. Elnyer-ték. A zsidó gratulációképpen a karikagyúrút, amit elnyert azelőtt az ő férjé-től, elébe tette a bankba. A királyné reasimert, met ugyanaz vót, mint az övé. Nagyot sápitott, arra a legénység kardot rántott. Mikor az aranyórát bévette a bankba a zsidó, a királyné is elővette az övét, abban a helybe *megüsmerte*, hogy Gyurival baj van. Még egy nagyot sápitott, arra a huszár-ság bérohant. Tizenkét rabló, a fővezérrel készenlétbe állott, mondta:

- Ezt a tizenkettőt szacsába vágni!

Esszekutatták *án cvájra*, na azt mondja:

- Ezt a két kutya gazembert megkínozni!

Kardot combjába, karjába, jobbról-balról, szeljed, vágjad.

- Hol van az én férjem?

- Anyaszült meztelenül elmenekült.

- Ha el nem menekült volna, kivégeztétek volna? Igen? Oda kerültök ti is mindjárt!

- Hol van az én sok emberem?

- Gödör Gyurkánál.

- Hol a sok ló?

- A debreceni sokadalomba eladattak nyílt árverésen. A kasszában az árik.

- Hol az én férjemnek ruhája, felszerelése, pénze?

Elészedtek mindent, a királyné összepakolt mindenfélét!

- Most kötelet mind a két gazember nyakába, fel az odvas eperfára!

Felhúzták, lángba borították az egész rablótanyát, míg leégett, ettek, ittak, mulatóroztak, a rezesbanda útján vonultak Kecskemét felé.

Ki vette leghamarább észre, Gyuri a kecskepásztor a kecskékkal a réten. Mikor lássa, hogy egy hatalmas nagy oszlop vonal sorakozik, mindjárt kapcsolt, hogy állj meg, met az én feleségem kell jöjjön utánam. Mikor érkeznek, elkiáltotta magát:

- Kecskescorda! Díszoszlop vonalba a műút mentén sorakozó!

A kolompos kiugrott mint az istennyila az útszélre, a többi felfejlődött, mint a hájdermenkő utána. Tiszteletadás volt, jobbra nézz vezénylet, fogadta a királyné, de egymáshoz egy kukkot se szóltak.

Elmentek bé a faluba, a legénység lepihent, anyagkarbatartás, satöbbi.

Gyuri mán estefelél vonult haza a kecskescordával. Egy jó esőcske lett, egy olyan jó posványos sáros hely volt, mikor az oszloppal vonulna bé a kapun, megpillantsa a feleségit a tornácba, de mit se tudva az öregek, hogy az az ők menyik lesz. Jobbra néztt vezényelt, a kecské a talpizo-

mot úgy lepakolták az udvaron, hogy a sár az eszterhéjjon fejfel ugrándozott.

Előlépett az öreg, Gyurinak az apja. Azt mondta:

– Te rabló kurva kutya gazember – aszongya –, minden kecskémet rád áldoztam, s király lettél, rongyosan jöttél haza, úgy vettem észre, valami királyleány ide szállást vert, de nehogy te szokásod szerint valami becstelen dolgot beszélj, met esszevágglak. S avval jól fültőn verte. A királyné odaszökött:

– Hát öregapám – aszongya –, ne haragudjék, de amíg én itt létezem, én ilyent látni nem akarok.

Az öreg csak sorolta a rigmust tovább, a királyné nem hagyta helybe. Gyuri lehunyázkodik a ház sarkához, elment a két öreg fejni, mikor két teli vedder tejet hoz az anyja, eléugrik, kikapja a keziből s örömbibe, hogy a feleségit meglátta, mind a fejibe borította. Az öreg jól megtaslizta a tejétt megint.

Gyuri még csak tovább hunyázkodott. Vacsorára került a sor, két nagy *cáp* kisütve, az anyja feltálalt, hogy viszi a királynénak, semmit sem tudva, hogy az az ő menyé. Gyuri odaugrik, kikapja a keziből a tepsiket s a feleségit örömbibe, hogy meglátta, mind a fejibe borította. Az édesapja megint jól össze-vissza pofozta. A királyné azt mondta:

– Nem árt az én selyem ruhámnak! Hagyjon békit mindennek, ilyent többet nem akarok látni.

Na, lefekvőre kerülne az időszak.

– Hát édesapám – aszongya a királyné –, legalább a fiával két szavam volna, megengedné-e?

– Az egy rabló kutya gazember, ilyen-olyan...!

– Én nem kérdeztem magától, hogy milyen, legyen szíves engedélyezze, két szavam volna a maga fiával.

Gyuri es alig várta, hogy bésurranjon a királyné mellett a szobába.

– Na fiam, el van intézve minden! – Nyakába borul, essze-vissza csókolták egyik a mást. – El van minden felejtve, tovább nem kecskepásztorkodol, vegyed fel a ruhádat.

Gyuri kiborotválkozott, kiöltözött, *karténfogva* kiállítottak a konyhába. A két öreg térdre borulva kérte a bocsánatot.

Gyuri azt mondta:

– Nincs semmi baj, édesapám, eleget tett a szülői kötelességnek.

Ettől a perctől kezdve semmi sem nyugtalanította a kecskepásztornak a hajlékát. Boldogságba ringott még a ház körzete is. Lefeküdtek, reggel mikor fel kellett volna kelni, a községi bíró megunta várni, reggel nem volt, ki fejjen, legeltessen, délbe nem volt, ki fejjen. Tudomást szerzett a bíró róla, nagy dörmögve, dühöngve *mejen* a kecskepásztori lakáshoz:

– Te kutya gazember! Hol voltál s mi van veled? Ezért fogadtalak meg, hogy te még a kecskéket se ki nem fejtéd, se meg nem etted?

Gyuri a kipödört bajusszával kikönyököl a zöd *salukáteres* ablakon:

– Hagyja, bíró uram, engem máskülönben nem érdekel a maga helyzete, én a mai naptól fogva kecskepásztor tovább nem akarok lenni, met én király vagyok.

A bíró *megjedett*, mikor egybe meglátta, hirtelen sarkon fordult, hasraesett, felszökött, úgy megjedett a bíró, míg hazáig ért, nadrágja, térdekalácsa bé csontig, minden kiszakadt a térdiből, hogy Gyuriból megint király lett.

Így aztán a kecskepásztori lakot átadták, melyik öreg boldogította egy rend ruhával, lovat, mindent nekiadtak, kecskepásztori hajlékot, pénzt, mindent, mit a rablóbanda elnyert. A két öreg kecskepásztort kivitték Budapestre, nagy lakmározást csaptak, még a kutyák es szalámit, kolbászt voncoltak. Én es ott voltam, jól ettem, jól laktam, még máig es élnek szegények, ha meg nem haltak.

NAGYEREJÚ JÁNOS

Valamikor régesrégen, a világnak kezdetén élt egy szegény ember. Nagyerejű János volt a neve, amúgy es erős, izmos ember vót. Zöd király folytatta a háborút Fekete királlyal. Nagyerejű Jánosnak a nagy erejéről hírnevet szerzett a Fekete király. Magához hívatta.

– János, mit kérsz, azt fizetek e világon, csak gyere el nekem, segíts rajtam, nagy veszélybe a haza.

Nagyerejű János nem törődött, mikor az ellenség jött, annyi vót, mint a csillag az égen, hangya a földön, két hatalmas dorongot a kezibe vett, az ellenséget supákolta jobbról-balról, akit elől-hátul kapott.

Azok csak ahogy menekülhettek előle. Szerteventék az ellenséges csapatokat. János kifáradt, gondolta magába, leül, tüzet rak, megebédel. Odatett egy nagy puliszkás üstöt, rotyogott a *pujiszka* benne. Kezdték *püfékelni*, hol erről, hol arról, kövekkal, mindennel *hanyigálták*, kőágyúkkal lövődöztek. János odakiáltott nekik:

– Megálljatok, a rézangyalotokat, arra vigyázzatok, ha véletlen a pujiszkás üstömet ellövittek, bajba juttok. Amire ezt kimondta, loccs! – egy fejbe találta. János felharagudt, nekiszökött egy nagy tölgyfának, gyökerestől kirántotta, bé az ellenség közi, *sustákolta* őket, jobbról-balról egyvágására tíz-tizenöt katona esett el.

Zöd királynak vótak az apró katonái, elmenekültek. Vót egy vasorrú bába, kinn egy nagy kősziklás erdőbe, amelyik az orsóját mikor megpergette, ahányat perdített, ezermillió számra szotyogtak ki a katonák belőle. Nagyerejű János hírt vett erről, elindult utánik. Mikor megérkezett a kősziklához, nem tudott sehogyse behatolni oda, elment egy hírneves tudóshoz, hogy kérdezen tanácsot tőle. A tudós azt mondta, én megmagyarázok mindent neked, menj el a Hold anyjához, az majd bővebben tud mondani neked.

Én még nem tudok semmit effelől, én csak esetleg világosságot nyujtok neked, hogy merre tudj menni, hogy lássad, hova méssz. Menj el a Nap anyjához, az bővebben megmondja.

Elment, a Nap anyját megkérte, megfizette, azt mondta:

– Menj el a sziklához, én olyan meleget juttatok bé, az a jégréteg, ami ott létezzik, átolvad, akkor behatolsz a vasorrú bábához.

János bément, vitt egy jó fa dorongot, mikor a vasorrú bába jóvába pergette ki a katonákat, olyant csapott az *arrára*, hogy a vasorrú bábának az arra leszakadt. Így megmentette a Fekete királyt a sok apró hadjáratú katonáktól. Itt a vége.

A MOLNÁR LÁNYAI

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még az Ópe-renciás-tengeren is túl, volt egy molnár. Vót két lánya. A legények járogattak oda guzsalyasba, vizitába esténként s holmi mesemondás mellett töltögették az esti időket. Eccer azonban a leányok elmentek hazulról. Elmentek szerencsét próbálni. Kimentek a temető szélére s kaptak ott egy lovat, egy akasztott ember mellett. Az embernek a szájába vót egy aranszárú pipa, a nyeregbe rengeteg vót az arany, ezüst pénz. Nem szóltak senkinek semmit, hazavitték s odahaza elrejtették.

Másik este megint elmennek, egyet próbáljanak, ha sikerül. Messze, messze a setétbe megláttak egy világot. Addig mentek, mendegéltek, másnap estére odaértek, egy nagy rablótanya vót, de nem vót honn senki. Az asztalok megterítve tizennégy személynek, étel, ital elétáalva. Ettek, ittak belőle s egyszer csak egy nagy zergetést hallnak, jönnek a rablók! Lóháton, szerencsére. Nem vót mit csináljanak, visszaszaladtak a középső szobába – ott vótak a véres kádak –, hogy rejtőzzenek valahova el. Vót egy új kád, bebújtak alája.

A rablók hoztak szép királykisasszonyokat, hercegnéket s végezték ki mind őket. Az ujjából egy hercegnének lehúztak egy karikagyűrűt, s az begurult a kád alá. Az egyik leány felhúzta az ujjába.

– A vért hova ürítsük? – kérdezte a vezér.

– Van egy új kád, el lehet foglalni – mondja egy rabló.

A leányok meg vótak ijedve, hogy már rájuk es sor kerül. Szerencsére a más kádakba beléürítették a véreket.

Vacsoráltak, lefeküdtek egymás mellé a ház föggyire keresztül. Mikor véget ért minden, elaludtak a rablók, a leányok kijöttek a kád alól, mentek egy másik szobába. Fegyverzetet, szuronyt, mindent magikhoz vettek. A rablók észrevették, hogy valaki járkál, lóra perdültek s a setétbe elvágtattak. A leányok a ház mellett egy boroszlán bokor alatt megmaradtak. Hazamentek, nem mondtak odahaza semmit. Az öregek nem vótak honn. Másnap a rablóvezér tudomást szerzett róla, ki járkált ott. Tizennégy kocsival, a lovakat befogva, minden kocsiba ült egy rabló, elmentek a malomba. A két leány honn vót, fogadták őket, nagy lakmározást csaptak, étel-ital, minden eleendő vót. Eccer az egyik leány gondolja magába,

lemenyen a pincébe borétt. Lement borétt, de nem jött vissza. Lement a másik es utána. Jó két baltát a kezikbe s kétfelől az ajtó mellett meghúzódtak. A fővezér azt mondja az egyiknek:

– Eredj, nézd meg, mit csinálnak már, hozzák azt a bort?

Na, mikor butt bé az ajtón, egycsapásra a fejit levették, félrehajították. Ment a másik. Szerre az egészet kivégezték. A fővezér egy kicsit ovatosabb vót, mikor a fejit dugta bé, neki csak a homlokáról a bőrt kapták le. Ő nagy véresen elfutott. Ott maradt a sok kocsi, ló, minden. Az apjik mikor hazakerült, mondják mi történt. Kérték, hogy a temető szélire építsen nekik házat. Két bennvalót oda gyönyörű szépet építettek, a leányok férjhez mentek. Férjhezmenetelük alkalmával a fővezér kigyógyult, békötözött fejje elment hezzik kódusnak felötözve. Jól fogadták, megsajnálták, enni adtak, felpakolták. Mikor ment el a fővezér, valahogy bébutt az ágy alá. De a leányok meglátták, onnat kivették s agyonverték. Elégették a hamvát es odaadták a legnagyobb forgósélnek. Itt a vége. Aki tudja bővebben, mondhassa tovább.

BALÁN JÁNOS

Ezerkilencszázhuszonhétbe a Háromszéki-medencébe vót egy nagy rabló, aki tényleg rablásból éldegélt. Balán János. Egy román ember, akinek az arcképe teljes-tökéletesen úgy nézett ki, mint Károly királynak.

Egy alkalommal kiállott Brassó végibe.

Felvidékről, Esztelnekről jött egy jómondó ember, őszi gyümölcsöt eladásra szánva, mivelhogy húzták ki az adóért. Hogy pénzt csináljon belőle.

Szekérrel, hogy jött, Balán kiöltözött katolikus papnak, bemutatkozott. Nem mondta az eredeti nevét.

– Merre méssz, földi?

– Megyek a városba, gyümölcsöt viszek eladni!

– Kinek viszed?

– Uram, ki megveszi. Húznak ki az adóért, kell a pénz.

Mindenesetre megkérte, hogy legyen olyan szíves, vigye bé a városba.

– Hogyne, tessék, uram, fellépni!

Fellépett a szekérré.

– Mutasd csak, milyen gyümölcsöket szállítasz?

Megmutassa az atyafi.

– Nem adnál nekem egy párat, hogy megkóstoljam? – Próbálgatta, hogy milyen szívú az ember. A gazdagoktól rabolt, a szegényeket ápolta, adott.

Az atyafi kezdte rakni a nagykabátja zsebébe. Reakiáltott:

– Ember, én csak egy párat kértem, hogy meggusztáljam, milyen!

– Tessék rakni, amennyi kell.

– Én téged kértelek, én nem vájhatok hezza! – Tett egy párat a zsebébe.

– Te nem tudod, én ki vagyok?

– Hát hogy tudnám!

– Ezennel megmondom a becses nevemet. – Belényült a farzsebébe, adott neki 3000 lejt. – Én vagyok Balán! Hallottál valaha róla?

Az ember egykettőre, piff-puff, mán nadrágnak, gagyának enni vetett. Nem vót más mód, észrevette az atyafi, megjedett.

– Tőlem ne félj, én nem bánalak. Tudd meg, én ki vagyok, rólam ne tudj, ne láss.

Evvel a szekérről távozott, lelépett. Míg megy az erdő széjje felé, jön egy cigányasszony, négy *fakártyával*, teli szederrel. Elrepedezve sarka, talpa.

– Állj meg, hova méssz? – A cigányasszony megjedett.

– Ne félj tőlem, én nem bántlak! Hova viszed?

– Viszem bé eladásra, sok a purdó, nincs ruhájuk, nincs lábbeli, fehérnemű. Vásároljak valamit.

– Nem számít, merre viszed, ezt az uraknak te nem viszed! Öntsd csak ide, csomóba!

A cigánné jajgatozni kezdett, jajgatott:

– Ne, uram! Semmi sincs az ég föggye alatt nekem. Tessék megengedni, eladjam!

– Nem szabad! Afelett majd én rendelkezek neked. Taposd itt essze!

Kezdett pittyegtetni, énekelni, a cigányasszony a szedret széjjel kellett tapossa, táncolja.

Mikor készen vót minden, a kártyákat megrakta neki pénzzel, azt mondta:

– A kártyák itt maradnak, szedd össze a pénzt. – Megmagyarázta, melyik üzletbe menjen bé ruha vásárolni.

– De nehogy megpróbálj egyebüve menj! Itt jelentkezz, mert különben ha nem jössz vissza, majd találkozunk, csúf lesz a vége!

A cigányasszony nagy örömmel elment, mert tisztába volt azzal, hogy ő heteken keresztül ennyi pénzt nem kapott volna szederből. Elment, bevásárolt, gyermekeknek, férjinek, magának. Jelentkezett Balánnál.

Na, aszongya:

– Tudod, én ki vagyok?

– Hát, hogy tudnám, uram?

– Balán vagyok! Ha hallottál róla.

A cigányasszony megjedett, éppen, hogy essze nem ibrikálta magát.

– Ne félj tőlem, én nem bántlak. Menj nyugodtan a dolgodra, majd ha találkozunk, még megjutalmazlak. Engem ne tudj s ne láss.

Ezzel elbúcsúzott.

Nem tudta senki, merre legyen, lépten-nyomon, hogy valamiféleképpen Balán Jánost valamiképpen kézre kapják, életbe minden titkait kivegyék. Mindenesetre az őserdőkben még a mai napig is létezhetik az eldugott, rabolt kincsek. Odvas fádba, kősziklákba, satöbbi. Ezen keresztül egy őrmester másadmagával vállalkozott, hogy élve vagy halva kézre keríti.

Brassóba az akkori *komiszár*, aki az egész városnak, azt mondhassuk, parancsnoka vót, annak a leányát eljegyezte, hogy veszi feleségül. A vendéglőkbe ettek-ittak, mit sem tudva a komiszár, hogy kicsoda, micsoda vej létezne e földön. Végeredménybe mikor megtudta, tiszta színlapra kerültek, hogy ki lenne az ő vej-lévendője, ő már takarni kezdte. Ügyes, szép ember vót, pénzelt lépten-nyomon, úgy megszerették, takarták, titokban tartoták.

De ugyanakkor evés-ivás közben melyik pincér neki felszolgált, annak azonnali napi dija egy százas volt. A komiszárnak tetszetek az ő rendelkezései. Mit se tudva, valami hírügnökség szerint feléledt a dolog, hogy Balán itt létezik ebben a vendéglőben. A katonaság, rendőrség körbevették a vendéglőt, felkiáltó szóval beszóltak, hogy Balán itt létezik, adja meg életbe magát, ha szereti az életet.

Balán felkapta a menyasszony lévendőjét a bal hóna alá, tüzet nyitott a *brovinggal*, a halottak eszehulltak, hét halott, tizenkét sebesült esett egy rakásba. A mentsvárára ott volt rögtön a fiáker, amilyen két ló csak létezik a földön, nagy robogva elmentek. Utána lövöldöztek, a lánynak a bokáját lőtték. Egy erdő kanyarra érkeztek, leugrott, a lányt kivitte a havasba a csobánok esztenájába. Azt mondta:

– Megyek most vissza a városba kötszerért.

Kötszert hozott, bekötözte, gyógyszert, mindent.

– Ezt jól ápoljátok! Az esztenát pénzzel megrakom úgy, hogy nektek az évi kereseteket jóval felülmúlja.

A lány kigyógyult, Balán csak tovább mendegélt, folytatta az ő mesterségét.

A Fogarasi-havasokban kilőtt egy havasi medvét a barlangból, beköltözött a barlangjába, ami a műút mentitől bal szárnyon felvezetett egy árok, a fejbe egy kút, ott létezett a barlang. Az őrmester másadmagával egy kora reggel elleste. Az autó felment. Vittek egy olyan bőröndszerűt, ami mikor egy gombot megnyomott rajta, hordóágyat képezett. Rongyos, olajos ruhába felöltözve kimentek, azt kérdezte:

– Kik vagytok, mijáratbeliek?

– Hát ha embert látott, valakivel jót tett e földön, tegyen velünk is, eltévedtünk a rengeteg erdőbe, három napja nem ettünk, éhesek vagyunk, mindjárt egymást sem ismerjük, segítjen rajtunk.

Megkérdezte kétszer is:

– Nem *csendérek* vagytok?

– Nem!

– Kétkedem pedig a dologba!

A brovingot fogva a jobb kezébe, hátat fordítva nyitott fel egy nagy ládát, adjon ennik.

Mese nem volt, azonnal a két csendőr hátulról belétüzelt, belélőtt, mert tudta, hogy másként veszélyes vele bánni. Összerogyott, akkor is a brovingot elsütötte feléjük.

Felhengerítették a hordágyra, bé az autóba. Beszállították Brassóba, a kórházba. Kérdezte, ki a kórházi főorvos. Inekciószerükkel, mindennel táplálták, úgyhogy jobbacskán érezte magát, persze, súlyos volt a sebesülés. Ki akarták minden titkát venni. Odahívta a kórház főorvosát, azt mondta:

– Ide hallgass, barátom! Engem jól kezelsz, meggyógyítasz. Szebenben

van három román pap, levágom! Minden kincsét, ékszerét, pénzét neked hozom!

Erre a főorvos megjedett, elképzelte magába, hadd el, met neked elegend lesz, nem vágsz te még papokat, nem kell nekem az ilyen kincs, végzem én csak az én teendőimet.

Tovább kezdték az elleninyekciókat gyúrni belé, Balán eldagadozott. Ő észrevette, a kórházi főorvost megint odaintette egy vizsgálati idő alkalmával. A kórházi főorvos odament, kinyúlt a fekvőhelyéről, megragadta a *ibersungot* a nyakán. A segédorvosok ne legyenek, az életben sose mentődött volna a keze közül. Úgy megfogta, hogy az összes köppeney, minden a marka között szakadt.

– Én megmondtam, mit csinálj velem! Ha meggyógyítasz, három román papnak minden kincsét neked hozom. Te nem gyógyítasz ki, észrevettem, ellenkező gyógyszereket adsz, amitől én meghalok.

Így végződött Balánnak a sorsa.

Tizenöt éves korában apját, anyját levágta, összejárta az öt világrészt, Európát, Afrikát, Ázsiát, Amerikát, hétféle nyelven perfekt beszélt.

Károly királynak következett a neve napja, megtudta, kifürkészte, ki az ő leghűségesebb jóbarátja. Volt egy hadtestparancsnok, egy *dzsenerál*, annak a mintájára, teljes fényképezetire festetgette magát egy hírneves fodrásszal, aki kifestette ugyanúgy, mint a dzsenerált. Este kilenc óraker táviratilag táviratozott, hogy várja a király, menyen az ő leghűségesebb barátja.

Nagy díszpompával Balánt várták, semmit sem tudva, Balán lenne az. Megérkezett. A jó lakmározás javába folyt, minden, nem volt semmi baj, szép keretek között lefolyt a királynak a nevezetes napi nevendék ünnepe. Ugyanakkor, mikor a vendégek eltávoztak, Balán nem sietett. Brovingot rántott. Azt mondta a királynak:

– Minden ékszeredet pakold elé, legnagyobb csendben, egy pisszenés nélkül, met ha nem, vége az életednek. Amíg én a luxuskocsiba béültem, el nem mentem, ha egy hang lesz, mind meghótatok.

Kilépett a sok ékszerrel, ott azonnal mind haptákba állott az összes testőr-ség, minden. Károly annyit tudott csak mondani remegve-félve:

– Többet ne tisztelegjetez, mert ez körülbelül Balán. Minden kincsemet viszi.

Ezzel elburrogott a luxus kocsiba, s ő nagy győzedelmesen elment az ő dolgára.

Így fejezte bé. Volt még két testvére, György és Gyula. Ezek is puska által haltak meg. Meg János is. Aki tudja bővebb kifejezésül, kérem szépen, bővítheti, én ezidáig röviden tanoltam.

A MOLNÁR FEHÉR LOVA

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon es túl vót, még az Óperenciás-tengeren es túl vót, élt egy szegény molnár ember. Vót egy fehér lova. Megrakott szekeret huzatott vele, nehéz vót mindenesetre a lónak, eltanácskozta magába, hogy elmejen világul, addig, amíg kap egy társat magának.

Elindult a ló, ment hegyen-völgyön, talált egy rókalyukat. Kapta magát, a lyukra reafeküdt.

Reggel a róka küldi a legnagyobb fiát:

– Nézz ki, nagy havazó vót-e az éjszaka, lehet-e ételmet keresni?

Kiment a róka fia, nem tudott a lótól kimenni, fehérlett, azt hitte, hogy nagy a hó.

Visszament.

– Akkora hó lett, nem tudunk kimenni ételémért.

Mejen a nagy róka, nézi, csakugyan nem tud kibúni. A lónak a faránál kiástak, nem bírták elhúzni onnat, szaladt a róka, hogy híjjon társakat, segítségét. Elhitta a medvét meg a farkast. Mit csináljanak? A medve kapta magát, a ló farkát a farkas farkával esszekötözte jó szorossan. Húzták, húzták, de nem bírták. Eccer a ló, mikor megelégelte, felugrott onnat, a farkánál fogva a farkast hazavitte hazáig. A molnár megörvendett.

– Na gazdám, hoztam egy társat magamnak!

Megütötték, megnyúzták, a bőrét eladták, a bőreből vettek a lónak egy társat. Így a lónak könnyebb vót a terüt húzza mindenesetre, mint egyedül.

Így aztán másadmagával húzogatta a malomba a terüt, boldogabban élnek még máig es, ha meg nem haltak.

A MUZSIKUS SZEGÉNY EMBER

Valamikor réges-régen, a világnak kezdetén, mikor minden állat, ember békességben éldegélt a föld színén, létezett akkor egy földhöz ragadott szegény muzsikos ember. Kinek minden jóléte, bújábanata a muzsikája által létezhetett. Más egyébből nem várt semmi reménységet. Szegény ember, kifogyott pénzből, mindenből, elindult az ő szülőfaluja között lefelé az utcán, betévedt a kocsmába, ahol nagy énekszót hallott. Gondolta, egy jó muzsikos ember muzsikáján keresztül még csak kapna legalább egy nap betevő falatra valót.

Belépett a kocsmába, kezdett muzsikálni, mingyá az egész fiatalság, legények, nős emberek, asszonyok, gyermekek, leányok tánra perdültek, anynyira, hogy végső órákba már nem volt ki kiszolgáljon, mert a kocsmáros maga is ijogtatva táncolt. Végül kéregette a szegény embert:

– Szegény ember, minden cekket állok, csak a muzsikaszót szüntesd bé.

– Uram, nem lehet, ez egy olyan *hipnatizált* muzsika, én ezt ha behúszom, rögtön vége az életemnek.

Csak muzsikált tovább.

A korcsmáros nem volt mitévős legyen, elszaladt a telefonhoz, telefonált a miliciára. A milicia megérkezett, eleget „szüntesd bé”, nem lehet. De hovatovább jobban húzta, milicia, minden tánra perdült. Táncoltak, mulattak, ettek-ittak tovább, nem volt mitévős legyen, a rajoni miliciát kérték segítségül. Megérkezett a rajoni milicia, azok is a mulatásba belétökedve, kezdtek ijogtatni, táncolni minden, anélkül, hogy a szegény ember behúzza a nótát.

Muzsikált tovább. Üzentek a hadsereg parancsnoknak. Megjött az egész katonaság, tánra perdültek, ijogtattak, ittak, ettek, de utóján étel-ital, minden elfogyott. A lakmározásnak akkor sem vetett véget, tiszta étlen táncolni kellett. Utána izentek a királynak. A király megérkezett, eleget kérlelte a szegény embert, húzza bé.

– Uram, nem lehet, met ha behúztam, vége az életemnek. Táncolni kellett a királynak.

Jöttek készültségek, vendégek külföldről, hercegek, bárók, miniszterek, grófok, azok is belé, a mulatásba belé. Addig táncoltak, minden, minden kifogyott, a király maga kellett rendeljen. Vagonszámra jöttek a

puliszkák megfőve, meg a fuszulykák, disznóhús, kolbász beléaprítva, jó fokhagymáson megkésztve, ettek, ittak, akkora vagonok vótak, vaslétrán mászkáltak a nagy szakállas királyok. Fejjel kezdtek belébukfencezni a nagy hordókba, mert olyan éhesek voltak, hogy egymást taszigálva mind beléfuladtak a vagonos fuszulyka ételekbe.

Ettek, ittak, én es ott vótam, jól lakmároztam, jóllaktunk, még máig es él a szegény ember a muzsikájával, ha meg nem halt.

JULISKA MEG JÁNOSKA

Volt egyszer régesrégen egy szegény ember, kinek elhalt a felesége, árván maradt két gyereke, Juliska meg Jánoska. A szegény embernek a két gyermeke járogatott az ángyikájékhoz. Az asszony mindig üzent az apjának, hogy valami úton-módon őt vegye feleségül. Az ember beleegyezett, avval a feltétellel, hogy a gyermekekre jól vigyáz, jól gondot visel, egybekeljenek.

Összekeltek. Az asszony ette az embert éjjel-nappal, hogy itt hagylak, ha a gyermekeket valamerre el nem rendezed. Az ember sajnálta mindenesetre őket, s mondja, mitévős legyek, mi csináljak velik.

Azt mondta az asszony:

– Reggel jókor szedjed magad, fogd bé a két lovat s vidd el messze az erdőre s hadd el őket.

Úgy es lett. Az ember befogta a lovakot, a gyermekeket korán felkötötte, ennik adott.

– Készülődjetek, fiaim, megyünk az erdőre, ott majd ti epret szedegettek, amíg én a szekeret fával megrakom.

A leányka sejtett valamit. A köténykéit megrakta kukoricaliszttel. Felült a szekér farkára, míg az apja hajtott, ő hátul a lisztet hintegette. Elvitte messze őket a nagyerdőre, nagy szélfuvás keletkezett, egy kurtafát felkötött egy nagy fa oldalára, azt a szél kopogtatta, azt hitték, hogy az apjik vágja a fát. Ő megrakodott s hazament, ott hagyta őket, magikra. Hogy ott hagyta őket, a gyermekek elaludtak, felébredés után már rájuk sötétedett. Nem volt mit csináljanak, merre menjenek. Mikor megvirradt, a puliszkaliszt nyomba beálltak, hazáig menegettek másnap estére.

Az édesapjuk mondta az asszonynak, látod, aszongya, elvitetted vélem ezt a két árva gyermeket, milyen jó volna, ha idehaza volnának, most ami étel maradt, megennék. A legényke éhes volt, békialt az ajtón:

– Itthon vagyunk, édesapám!

– No jó – aszongya –, örvendek, hogy megkerültetek, gyertek, az ételmara-dékot egyétek meg.

Szívesen megették, mert bizony éhesek voltak.

Aszongya az asszony éjjel:

– Na – aszongya –, fújd fel a fenekiket, úgy összecsomagold őket s úgy elvidd, többet haza ne jöjjenek!

Másnap reggel megint útrakészültek, mentek, s hogy elmentek, a leánka mán nem vót mit csináljon, a kukoricaliszthez nem tudott hezzaférni, a *karincáját* megtöltötte kendermaggal. Azt hogy hintegette a szekér után, a madarak szálldoztak s mind megették. Az apjuk elhagyta őket újra, nem volt mit csináljanak, ott sírtak a nagy rengeteg erdőbe, nem volt arra közelibe, éjfélkor egy szép papagáj oda szállott a fejk felé, énekelni kezdett.

– Ne búsuljatok, én most magammal vislek tüttököt egy olyan helyré, ahol étel, ital, minden lesz a számotokra. – Felvette a kettőt a két szárnya alá s elszállott messze a hegyen keresztül. Olyan helyré vitte egy nagy pusztába, hetvenhét emeletes *kostély* vót, ablakja, ajtója, mindenféle csokoládé cukorkából állott még a földézet is. Na azt mondja:

– Itt boldogan éljétek világotokat. Magikra hagyta őket.

Eltöt két-három nap, a negyedik napra bizony egyszer valaki dörget a másik szobába, egy hétsinges szakállas idős ember bélépik:

– Mit kerestek ti itt, gazemberek – aszongya –, az én lakásomba. Na nem baj, mingyá adok én nektek!

Megfogta őket, bérekesztette egy disznópajtába. Hízalni kezdte őket. A legénke jól hízott, mert ette jól a moslékot, amit adtak enni, de a leánka bizony nem. Az öreg megharagudott, a leánykát kivette, így mosogatni, erre-arra, vitt enni, az öreg persze nem látott jól, rövidlátó volt, a leánykát bízta meg, hogy amikor hízik, akkor szóljon neki, mert levágják a gyermeket.

Azt mondta a leányka:

– Mikor az öreg mejen, nyújtsd ki a jobb lábodot – adott egy lábszárcsontot –, ezt dugd ki a lábad helyett.

A gyermek kidugta a lábszárcsontot.

– Ej, kánya vitt volna el – aszongya –, nem hízol mán, más mód nincs, csak leváglak – aszongya.

Meghevíti a kemencét, aszongya a leánykának:

– Gyere fiam – aszongya –, tapogasd meg, elég meghevült-e a kemence?

– Hát öregapám – aszongya –, maga tapasztaltabb, tapogassa meg, én nem értek hezza.

Az öreg mikor behajolt, a leányka hátulról bélökte a tűzbe s az ajtót reareteszelte. Kiszabadította a legénkét s megfutamodtak. A vén boszorkány kiszabadult a kemencéből s nagy lángolva utánnik. Ahogy futtak, már érte bé őket. Egy nagy mezőbe béértek, a vén boszorkány érte volna utol őket, az Isten megszabadította. A mező fellángolt, felgyúlt, s a vén boszorkány elégett.

Úgy elfáradtak, egy nagy rengeteg erdőn keresztül a legénke ihatnék vót, egy őzike nyomból ivutt, rögtön őzzé vátozott. Hogy el ne szaladjon,

a leánya a köntösit kereken lehasította s hamar hurkot húzott a nyakába. Vezette az őzikét.

Egy este megkéstek. Egy nagy város rétjibe, hol azon a réten ami létezett, mindenféle a királyé volt. Másnap reggel a király kiment az embereivel dolgozni, ki kaszálni, ki buglyálni, ki takarni, szénát szárogatni. A szénabuglyák cserekére vótak rakva, ők elfáradtan béültek egy csereke alá. A királyúrfi kijött a hintóval, kihozta a reggelit, tizenkét kutyának tizenkét cipót hozott, minden kutyának odavetett egyet. Vót egy öreg kutya, amelyiknek már foga nem volt, nem tudta megrágni. Ment a csereke felé, ahol ezek léteztek. Ügyesen oda letette, a leánya kinyúlt s a cipót behúzta, s ketten az őzikével ellegették.

– Ejnye, hát ez miféle dolog, legöregebb létedre olyan hamar megetted volna te a cipót? – Még egyet odadob a király neki, nézi, ügyesen a kutya mejen oda, leteszi, hófehér kéz kinyúl s a cipót elveszi.

Azonnal szól az embereinek, hogy mitévők legyenek, fogják körbe kaszákkal a buglyát.

Felszólította, ha emberi lélek vagy, gyere ki, amíg jobban lesz dolgod!

A leánya kijött az őzikével a buglya alól, gyönyörű szép lány volt, megtetszett a királyfinak, maga mellé tette s a kostélyába vitte az őzikével együtt. Az őzike gyönyörű szép volt, szép medál a nyakába, a királyúrfinak mindenféle dísze, kincse, kedvence vót.

Egy vén kiadó vén boszorkány vót, megirigyelte a dolgot, a királynak el kellett hadba menni, met veszélybe volt a haza. A boszorkányra vót bízva minden. Azt mondta a királyi szolgáltnak:

– Az éjjen rossz álmot láttam! – Ugyanakkor írta levélben a királynak, hogy ha ezt az őzet le nem vágatod s el nem küldjük postán a szivit s a máját, hogy megedd, nem jössz haza, hősiesen odaveszel a csatába.

A király visszaírta, le kell vágni az őzet.

A vén boszorkány odaadta a gyomrot, a hurkáit, hogy mossák ki egy folyóvizen, megszámlálta minden darabot. Azt mondta nekik, arra vigyázzatok, ha vajegy hiányozni talál, vége az életeteknek.

Egy szálát elszalasztottak a zizen, melyikbe a két gyermek létezett. Mert a király elment a hadba, az asszony állapotosan maradt tőle.

Így egy szál hurkát kétfelé vágva elévítették, megszámlolta, nem volt semmi baj. Megették az őzet, az őznek a húsát. Akkor más mód nem vót, a két gyermek kimászott a partszére, rejtatalált egy halász, hírül ment a városba, a két gyermeket bévítették a királyi várba. A vén boszorkány eltemettette őket a ganyégödör tövibe.

Kihajtott onnat egy arany körtefa, minden ágán szép aranykörték csüngöttek. A boszorkány irigyelte továbbra a dolgot, megírta a királynak, hogy abból egy finom, ruganyos sezlont kell csinálni, mikor hazaérsz, abba kell neked hálni, máskülönben rosszul lesz dolgod.

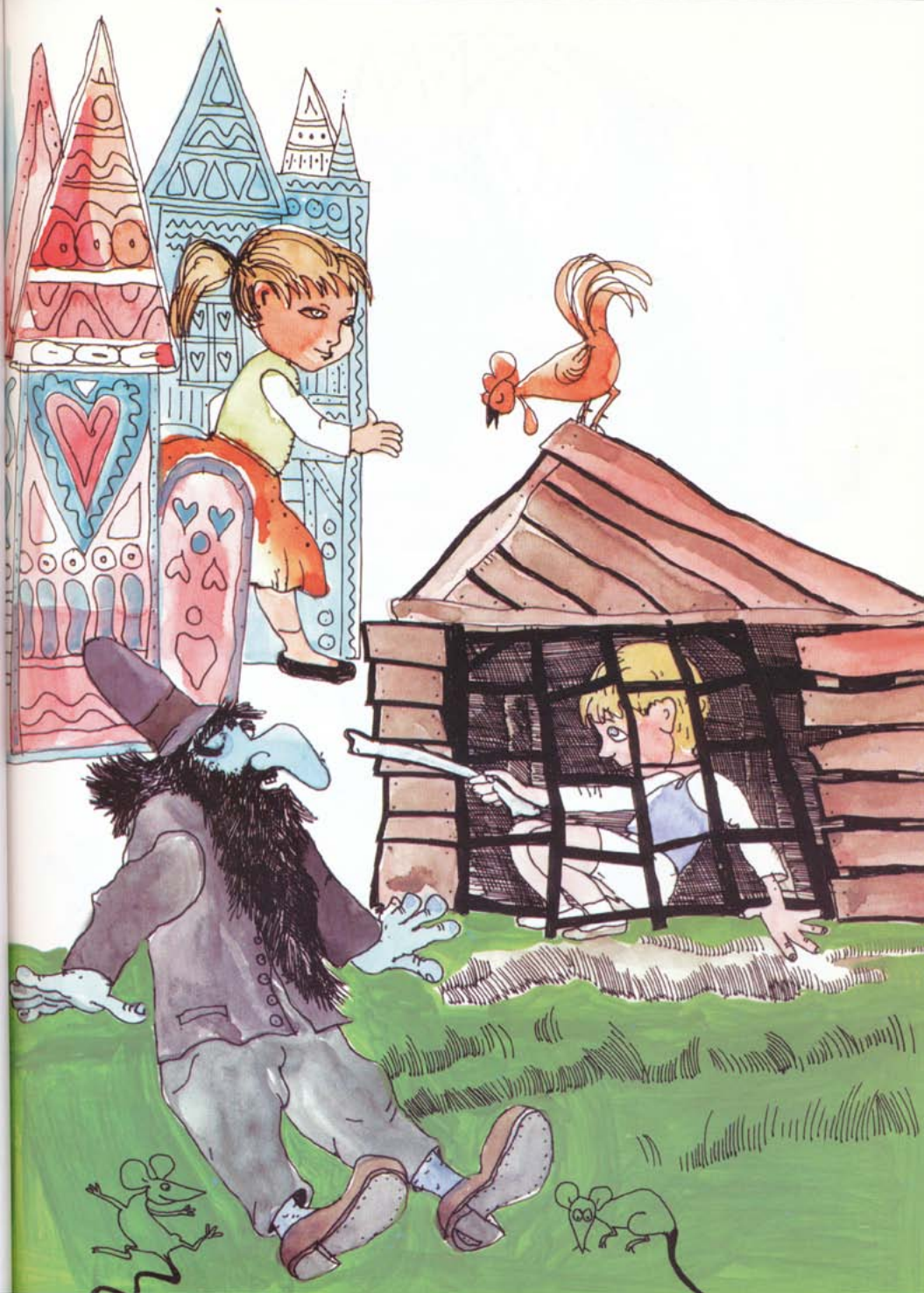
Kivágatták, sezlonoikat csináltak belőle. A boszorkánynak az se tetszett:
– Evvel kell meghevíteni a kemencét, s amelyik cipó a kemencébe sül ki legelőre, abból kell a királynak egyék!

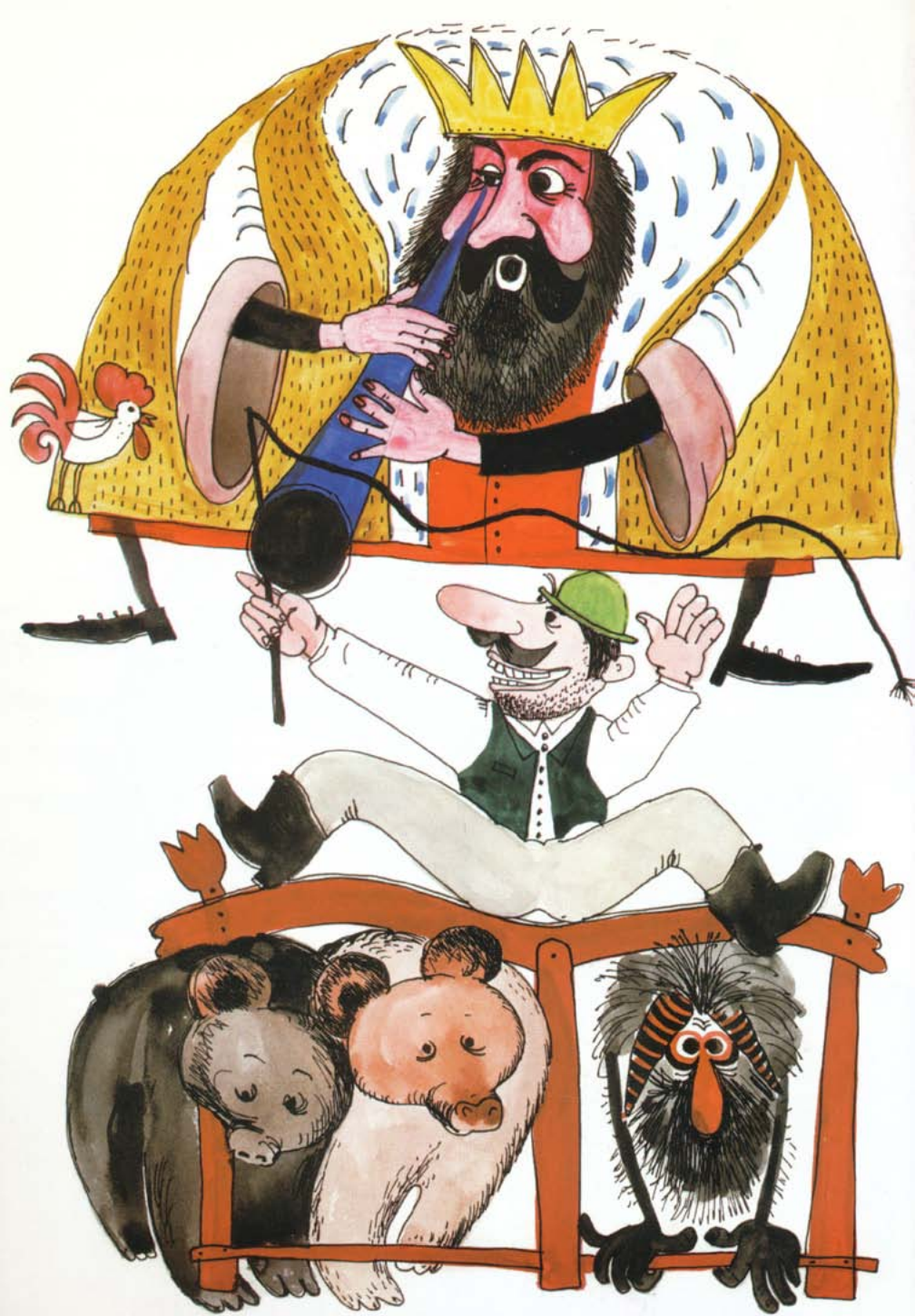
Ugyanakkor mikor hevült a kemence, egy szikra kiszökött a kéményen, egy gyönyörű szép bak zergévé vállott, futkározni kezdett a királyi udvaron. Tetszett, nagy öröm volt mindenkitől, hogy milyen szép állat futkározik, nem tetszett neki, azt es levágatta, meg kellett enni a cselédségnek.

Hogy levágatta, megint a gyomrát kimosatta, azt mondta, ha a hurkák találnak hiányozni, bajotok szökik. Egyet elszalasztottak újra, a többiből kivagdaltak, hogy legyen egyforma. Hiány nem vót, a két gyermek kiakadt egy tuskóra, anyaszült meztelen egy olyan sziget, homok helyiségen sétáltak. Könyörögtek az Istenhez, vessen le nekik egy-egy rend ruhát, hogy anyaszült meztelen ne legyenek.

Arra ment egy gyermektelen juhászember, ki csolnakkal bément utánik s kimentette. Felnevelte nagyra, mit se törődve nem kellett juhászt fogadni a juhok mellé, felnevelte őket nagyra. A király azalatt hazakerült a háború végezetivel, nagy királyi gyűlés volt a parlamentnél, kérték a nevelő apjikat nekik es, valami szavik vóna a királlyal szembe, engedje el, hogy menjenek oda. Elmentek, mikor a nagygyűlésnek vége vót, a szónokszékre felálltak, felszóltak, a felséges király megengedi nekik es, valami panaszik vóna. Elpanaszolták, miket követett el a boszorkány, mit csinált velik.

A király a boszorkányt agyonverette, máglyatüzön elégette, a porának a hamvát es elfuttatta a forgószéllel. Ki bővebben tudja kifejezni, vaj tanolta, mondhassa tovább es, jórészemről ennyiből tudom, itt a végezete.

TIZENKILENC

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon es túl vót, még az Óperenciás-tengeren es túl, még az üveghegyeken es túl, valamikor éldégélt békességbe egy szegény ember. Annak vót egy fia. Tizenkilenc, egy hujja a húsznak, a vót a neve.

Az apja mán nem tudta, mitévő legyen, nagybelű vót, tizenkilenc embernek egy leültibe a részit mind megette, de ugyanakkor tizenkilenc ember helyett dolgozott.

Elment panaszra a királyhoz, elmeséli, hogy milyen fia van neki.

– Nem baj, jóember – aszongya –, küdje hezzám, itt majd lesz mit dolgozék, lesz mit egyék!

Jelentkezett Tizenkilenc a királynál. Kérdi:

– Minek hínak?

– Tizenkilenc vagyok, felséges királyom, egy hujja húsznak. Tizenkilenc helyett dolgozok, de ugyanakkor tizenkilenc embernek a részit megeszem.

– Na nem baj, hadd lássam, hogy dolgozol?

Két nagy szürke ökröt odaadtak neki. Jött a királynak a nevenapja, azt mondta:

– Aki hamarább egy *terefával* béér a királyi kastélyba, nagy ajándékot, jutalmat fog kapni.

Kilenc meredezett az ágyba, a cselédek mind elmentek, béresek, lovászok, minden, ő még nem es hederített semmire. A tehenyészek kimentek fejni, mikor két telicseber tej vót, Tizenkilenc kiugrott a paplany alól, mind a két cseber tejet mind megitta.

– Na, most mán jóllaktam, mehetek útra én is!

Béfogta az ökrököt, elindult az erdőbe. Hogy ment kifelé, mán a mások meg vótak rakodva, csatolták a szekeret, indulni akartak. Egy nagy vállus úton kifelé a két ökör vitte a szekeret, Kilenc a fákat gyökerestől, hegyvel-tővel döjtögette esze-vissza az útra, hogy ezeket akadályozza fel, hogy ne tudjanak hazaérni előtte. Mikor kiérkezett:

– Na, szerusztok! Tü mán korán jöttetek, meg es rakodtatok!

– Meg biza, Kilenc, de te ma nem leszel nyertes!

– Nem baj, járjatok szerencsés úton, amerre mehettek, majd én es megérkezek, mire kell!

Két nagy fát kicsavart tövestől, esszetördelte, megrakta a szekeret, a két ökröt elcsapta, legeltek. Két nagy bakkmedve megölte mind a kettőt. Há micsinájjon?

– Ha mán megettétek az ökreimet, tü húzzátok a szekeret!

Nyakoncsípte őket, bé a járomba.

Mentek hazafelé, ahol út nem vót, ő a fákot félrerakta az útból, kicsavarta tövestől, félrerakta. Ahol a medve nem bírta, ő bébútt a szekér alá, vitte.

Egy hétszakállas ördög eleibe állott:

– Kilenc! Vitess el.

– Ördögöt semmi esetre sem vihetek, met a tengelyem leszakad! – Addig vinnyogott, fondorkodott jobbra-balra.

– Na jó, én elviszlek, de ha véletlen a tengelyem esszetörök, a kerék helyett te odaállasz, viszed a fél felit.

Úgy es történt, a kerék egyet döccent, s a tengely letörött.

– Na, ugye megmondtam. Most állj oda, met ha nem, esszevágtaalak. – Fogta a tengely tövit hazáig.

A király kiállott a *rezedencia* eleibe, mikor nézi a távcsővel, meglássza, hogy Kilenc jó, egy hétszakállas ördög félfelől s két medve befogva, szörnyen elrémülködött.

– Miféle teremtés lehet ez?

Bézárkóztatta a kaput, mindenfélét. Kilenc mikor megérkezett, dörgetett, de nem engedte bé senki. Aszongya az ördögnek:

– Most medvét, szekeret, fát, mindent úgy béteszünk a várkapun, erre kezdet senki se kelljen tegyen.

Úgy bévágta a várkapu tetején, zsendellyé vállott az egész szekér, minden.

A király erre megjedett, gondolta magában, valamilyen úton-módon Kilencről meg kéne mentődjön. De ki vót kötve, amelyik megharagszik, egyik a másikra, a mutatóujjával meg kell pattintsa az orrát. A király attól félt, hogy ha Kilenc kell megpattintsa, olyat pattint rajta, hogy ő szörnyethal. Ezért nem merte a fogadást cselekedni.

Másnap felpakolta Kilencet, menjen el, a Kőszál havasba van Miklós bá', egész nyáron megszakállasodott, lemocskosodott, menjen, mosakodtassa meg, mosdassa meg, vigyen neki fehéreneműt, ételt, italt, majd a disznyócsordával térjenek hazafelé.

Persze, ott nem vót senki, a király azért küldte el a havasba, hogy valami úton-módon hátha a vadak szertetépnék Kilencet. Kilenc mendegélt, egy nagy hegyen mikor mászott ki, a tetőn vót egy nagy nádas tó. Egy nagy disznyócsorda ferendezett. A medve fel vót szorulva egy nagy csutakra. Jónapot köszönt:

– Jót napot, Miklós bá'! Éppen kendet keresem, jó, hogy megtaláltam!

A medve morrogyva mondta:

– Mammamma!

– Nem na, nem! Hanem jöjjön le onnat s beretválkozzon meg, meg kell mosakodni, osztán a csordát hajtsuk haza.

Morrogott a medve eleget, erre Kilenc nyakonfogta s levette onnat, lenyomta a földre. Inget-gatyát mikor rea akarta húzni, a körmeit kiterítette, mind elhasogatta.

– A fekete fene ett vóna meg neved napján, így megnevelted te a körmeidet? – Elé a bicskát, ujjbeggyel együtt leszedte.

– Na csak álljon – vegye a *macsukát* – elejikke!

Kezdk keríteni a disznyócsordát, mennek hazafelé.

Meglássa a király, elrémülködött:

– Miféle Isten teremtése ez a Kilenc, hogy ezt se vadállatok nem bántsák, se semmi?

– Na, jó napot, felséges uram! Megérkeztem, Miklós bát es hazahoztam, a disznyókkal együtt, most kéne szalma, hogy perzseljük meg. Ne búsuljon, Miklós bá', lesz mit eldegélünk!

A királyi várba amennyi *kaszaj* szalma vót, mind elperzselték, de még a disznyóállománynak fele perzseletlen vót.

– Menj el – azt mondja –, Kilenc, a szomszédba, a jegyző úrnak mondjad, adjon egy hát szalmát!

Kilenc elment, kérte.

– Hát menj, fiam, ott elég van, hozzál.

Kilenc egy kaszaj szalmát esszekötött, mint a hátizsákot, fel a hátára, de a csúrtól nem tudott menni. Megkapta a csűr ódalát, kivágta az út közepibe, elément.

– Hát én csak egy háttal adtam!

– Hát ez egy háttal van, jegyző úr kérem!

Mikor hármat tért, a jegyzőnél sem maradt szalma.

Így megették a sok disznyóállományt.

A királyi várba vót egy nagy kút, leküldte Kilencet, takarítsa ki a kút fenekit.

Egy öt mázsa nyolcvan kilós harang a várba, az emberekkel oda a kút gárdoláshoz, hogy Kilenc nem tud kijönni, ott éhen hal.

Kilenc mikor elvégezte a munkáját benn, jött fel, hozta mint egy vaspáncélos sapkáját a fején. Jobbkézt levette:

– Jónapot, felséges uram! – Nagyot köszönt a haranggal.

– Szerusz, Kilenc! Végeztél?

– Igen, felséges uram.

– Na gyere bé, számoljunk el, met az esztendő letöt.

Így a király kiadta a bérit, mindenfélét békességbe. Kilenc hazatávozott, még es él, ha meg nem hót.

A HÉT GÖRÖG ÓRIÁS MEG A SZABÓEMBER

Régi idők múltán volt hét görög óriás egy őserdőben, meg létezett egy szegény szabóember.

A király kihirdette az országban, neki háromféle kívánsága van, ki teljesíti, feleségül adja az ő leányát, fele királyságát, minden örökségit, ami létezik.

Ez a szabóember dolgoztatott, napi dijja egyéb nem volt, két véka színméz. Mikor megkapta a napi dijját, nekiült, egy leültibe felit megette. A másik felét, gondolta, hogy majd mikor éhes lesz, akkor megeszi.

Elment, a királynál jelentkezett, a háromféle feltételt ő megteszi, a kívánságát.

Na, válaszolt a király, mi az a háromféle kívánság. Van neki egy héttornyos kolostortemploma, ami huszonnégyezer esztendeje átok alatt van. Valahányszor az őrt kiteszik, mikor mejen a váltás, nem létezik senki a helyén. Ezt valamiképpen meg kéne szabadítani. A másik a hét görög óriás, van egy őserdejébe, azokat kivégezni s a hét nyelvet a szájikból tanúbizonyágképpen a királynak bémutatni. A másik: a Duna vizin van egy nagy híd veretve, azt onnat elbontani valamiféleképpen, hogy a királynak mindenféle kívánsága teljesüljön.

A szabóember azt mondta, hogy ő megteszen mindent, mindent elkövet, neki csupán nagy kívánsága nincsen, egy *kilóné* sajt, ami jó friss, jó levesen legyen békészítve, s egy élő madárka, ami a legkisebb a világon.

Meg is adták, összecsomagolt, a rezesbanda az őserdő széjjéig kíséerte. Megsetétedett, ment az erdő között, mendegélt, éjfél tájban meglátott egy édig érő, lángoló nagy tüzet. Ott léteztek az óriások, mikor oda ért, másnap reggelre, jó reggelt köszönt nekik. Azt kérdezték tőle:

– Mit keresel itt, te földi féreg? – Met kicsike vót.

– Hát én eljöttem, legyen veletek cimbora, jóbarát.

– Velünk csak úgy lehetsz, ha erővel, ésszel, mindenféle tekintetből megteszed azt, amit mű. Ha azt meg nem tudod te csinálni, akkor itt azonnal vége az életednek.

Elmentek hatalmas kősziklákhöz, ahol akkora kövek léteztek, mint egy héteemeles ház. Egy görög óriás egyet megfogott a kezibe, megforgatta a

levegőbe, úgy fölhajította, két hétig ment fölfelé. Fele útját jött – fele időtartalmat – visszafelé. A másik elélépett, egy akkora követ a tenyeribe úgy öszszemorzsolt, porrá vállott.

Arra következett a szabóember, hogy mutassa meg az ő dicsőségét. – Ez semmi baj, testvérek. Én egy ekkora követ úgy felhajítok, évekótáig várhas-suk, met az soha vissza nem érkezik a földre. Nagyapám odafel van, Szent Péterrel karöltve, ők kifogják. – Elékapta a madarat, eldobta. Az óriások eleget nézkelődtek, de se követ nem láttak, se semmit, pedig látták, hogy va-lamit eldobott. Akkor elévette a kilóné sajtot, azt mondta, hogy egy ilyen kőből vizet ereszték. Megcsavarta a markával, lé csepegett ki belőle. Az óriá-sok úgy megörvendettek, hogy egy ekkora kicsi emberke milyen nagy gerje-dést, művészetet bonyolított le közöttük, rögtön azt se tudták, mit csinálja-nak vele örömkibe. Megfogták, dédelgették, mindenfelé vitték, minden tájat megmutogattak, elmentek, hogy igyanak örök áldomást.

Levágtak tizenkét hatalmas ökröt, megrendeltek három vagon bort, ren-geteg sört, kezdtek enni-inni, az ökrök kétfelé hasítva, egy-egy fél ökröt egy görög óriás nyárson tartva lángok között. Az óriások úgy megettek, ittak mindent, a szabóembernek egy üveg sör jutott, meg egy porció hús. Ő azt *megellegette*, az óriások semmit se tudva földig lerészegedtek egy nagy fa árnyékába. A szabóember felmászott, csinált oda egy nagy tornácot. Hátí-zsákjába mekkora köveket tudott, felhordott. Az óriások mikor ott *elgábultan* üldögéltek, azok a nagy kövekkel mind agyonverte őket. Leszál-lott, a nyakikot metszette kardot rántva, a nyelveket kivagdalta a szájikból, újságba bécsomagolta s a zsebibe tette, indult hazafelé, tanúbizonyoság-jelvényt vigyen a királynak, hogy elpusztította őket.

Útközben míg ment-mendegélt, egy aranyos erdön keresztül, találkozott egy nagy kemény, csúf-példa cigánnyal. Azt mondja a cigány neki:

– Hol jártál te, mondjad mán, met én úgy es tudom, ha nem mondod, ak-kor es.

– Hát én jártam, hetedhét országot essze, sokmindenféle vízből, forrásból ittam, de én se tudom végeredménybe, melyiktől részegedem.

– Na nem baj – azt mondja –, csak mendegélj a te dolgodra, majd találko-zunk.

Hazamenyen a királyhoz, a király azt mondta, el van intézve minden, ör-vendett. Most az én kolostoromat fel kell te mentsd az átok alól.

Vállalkozott rea.

– Adjanak tizenhat szál, méter hosszú gyertyát, huszonöt személynek va-csorára valót, kukoricalisztet, túrót hozza, tejet, jó sok bort, pálinkát.

Béhelyezkedett oda, odatette a hatalmas puliszkás üstöt főni. Mikor javá-ba rotyogott, a rezesbanda fönn a padláson megszólalt. Zenéltek, ijogtattak, ugrándoztak, csak *kérlekeztek*: mehetek-e, mehetek-e?

– Várjatok egy kicsit, mikor az étel készen lesz, fel lesz tálalva, majd szölok, hogy jöhettek. De csak nem vártak, dörgettek, kijábáltak. Felharagszik a szabóember, azt mondja:

– Na, gyere le, hadd lássam, ki vagy?

Ledobtak egy szőrös, lombos, csupa szőrből álló jobb emberlábát. Letisztelgett.

– Azonnal állj a sarokba, met ha nem, esszevágalak! – Kardot rántott reá, s az a sarokba meghúzódott.

Csak kiabáltak, dobták le a másik bal lábat. Utána le a derekát, le a jobb karját, bal karját s legutoján egy nagy lombos, bajusszos fejet. Az is helyreállott, lett belőle egy hatalmas kemény ember, megszólalt:

– Ügyes ember vagy, barátom – elélépett, lekezelt –, felmentettél az átok alól, most gyere, mindenféle kincs ami létezik a pincébe, adjak át neked, hogy add a király szolgálatába.

Kiléptek, mikor a pincéken mentek le, minden ajtón akkora lakat létezett fából készítve, mint egy itatócseber. Az a kemény ember ment egy nagy fakalapáccsal, mindegyikre egyet suppantott, a lakatok csak úgy pattogtak széjjel. Egyik felébe vót ezüst pénz, a másikba arany pénz, a harmadikba gyémánt pénz.

Mikor átadott mindent, kijöttek, lekezelt, nagyot sóhajtott, hófehér ősz emberré változott és eltűnt.

Evvel elment a szabóember, jelentette. A királytól *trénszekerek*, katonaság, minden oda, a sok pénzt, ékszert, mindent hazaszállítottak. Akkor következett a harmadik fogás. A hidat el kellett rontani a Dunán, met ott jártak keresztül az ördögök.

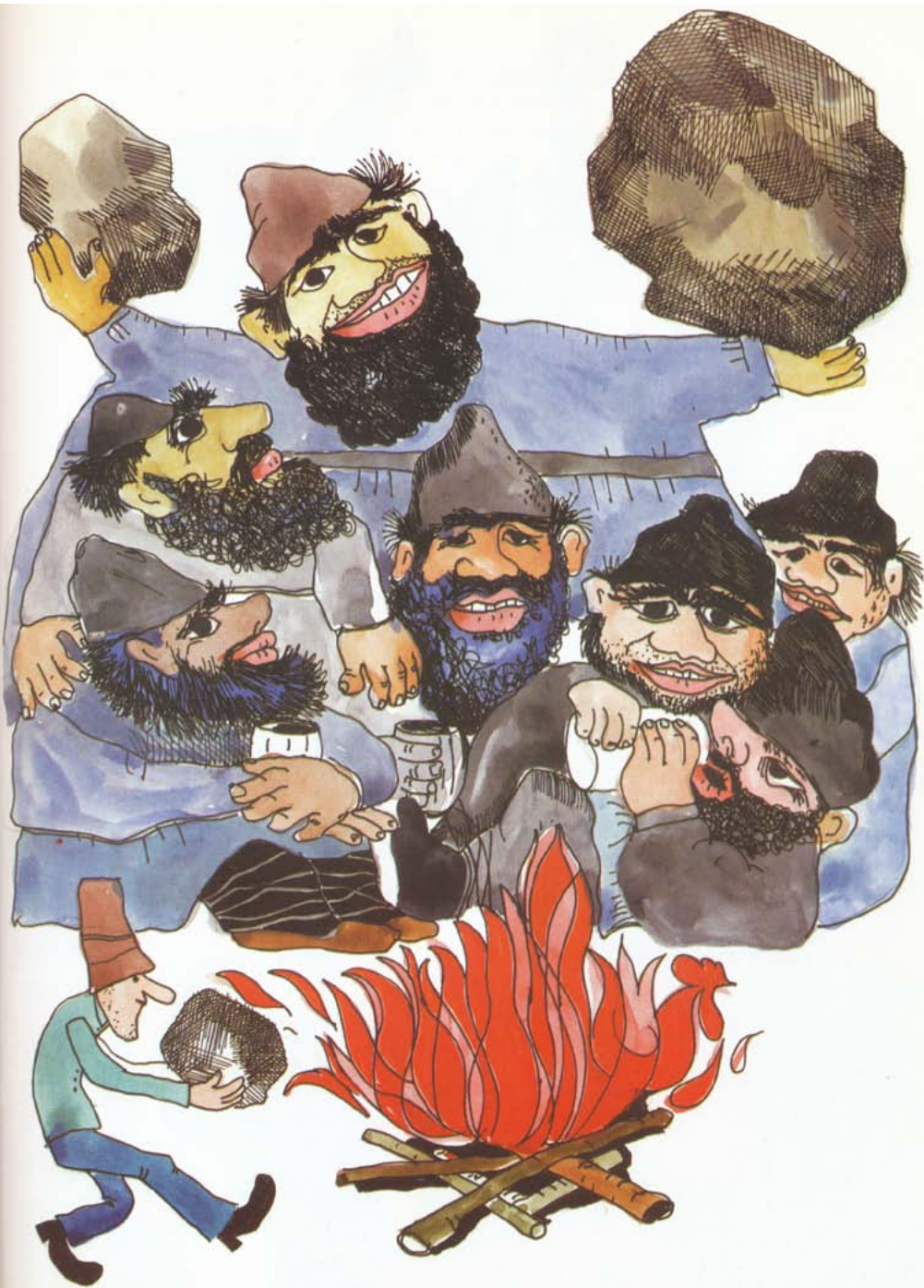
Akkoriban nem létezett se robbanóanyag, se semmi, vésőt vitt, kalapácsot s addig vésegette a két végit, míg saját magától beszakadt. Így megcsinálta mind a háromféle feltételt, megkapta a királynak fele királyságát, végeredménybe örökségül az egész királyi trónszéket, ugyanakkor a rengeteg pénzt meg a királyleányt.

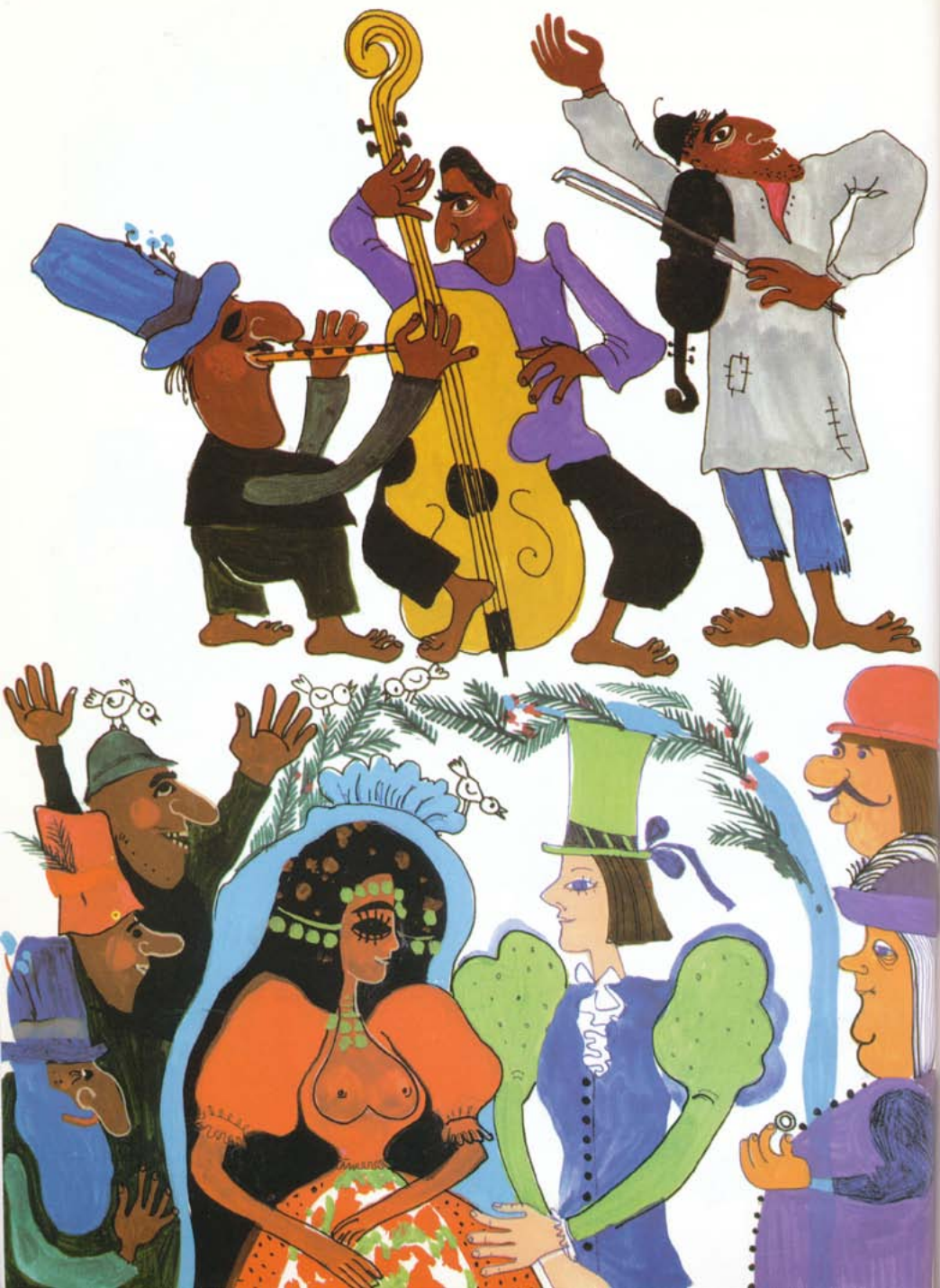
Mentek, eljegyzésük hírül adni az összes rokonságnak. Egy aranyos erdőn keresztül menve, hol azelőtt a cigánnyal találkoztak, egy kocsmába bétévedve, jó barátjával lepertusodtak. A királyleányt útnak eresztette az erdőnek, ő ahol ment fel azelőtt, találkozott, a cigány hevítette az ösvény szélén a kemencét. A királyleány gyönyörű szép volt, földig ragyogott. A cigány azt mondta:

– Én tudom, te mi járatba vagy, ha te az apádnak azt nem mondod, hogy én pusztítottam el az őriást, minden cselekményt, azonnal itt meghévítlek a kemencébe.

A királyleány fogadkozott, karténfogta a cigány s elmentek, hogy tartsák meg a fényes esküvőt.

A cigány másként semmi tanúbizonyságot nem tudott a királynak jelöl adni. Folyt a lakadalom.

Megérkezett a szabóember. Akkor a királylány felugrott s azt mondta:

– Ez lesz az én hűséges társam, aki minden szerepet lejátszódott.

Elmesélte, a cigánnyal hogy járt, de mivelhogy a lakoma folyt, a cigány ki volt bíborba, bársonyba öltöztetve, nem adtak a királyok elég hitelt, kitűzték mind a kettőjüket párbajra. Melyik erősebb lesz, azé lesz a fényes esküvő meg a leány.

A cigány felnyergelt egy leggonoszabb lovat, teljes felszerelve indult, elgázolja a szabóembert. A szabóembernek nem vót egyéb, egy kard kihúzva, a lóra reavágott, a cigányt lekapta, úgy sodorta a kapulábához, a cigány azonnal szörnyethót. Így nagy tapsolás, éljenzések között a szabóember felmutatta a hét görög óriásnak a nyelvét. Nagy tapsolás, éljenezés! De kijelentette néma csendbe, a násznépe között, világeletibe nem félemlítette meg őt senki és semmi a földön és míg meg nem jed, addig nem hajlandó nőszülni. Ezen az összes királyi *nyám* megtorpadt, hogy félbeszakad a nagy fényes esküvő. A királyleány a lakodalom lefolyása között egy finom, szép tengelice madárdája vót, elfelejtette enni adni, akkor eszébe jutott, gondolta, enni ad. Mikor a ajtó megnyillott, mind egyes rabember, aki a börtönből megszabadul, a szabad életet szereti, mivel a madárka rekeszbe vót, ő is a szabad életre kapott, kirepült, egyenesen az újembernek az orrahegyire szállott. A szabóember nagyon megrettent:

– Most már megjettem, most hajlandó vagyok nőszülni.

Így folyt a nagy fényes esküvő tovább, ettek-ittak, mindenfélét elkövettek, kutyák, macskák, minden, szalámit, vadászkolbászt voncoltak. Én magam, én is ott vótam, jól ittam, még máig es élnek az új mátkapárok, ha meg nem haltak.

A HÁROM KIRÁLYFI MEG TÜNDÉR ILONA

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon es túl vót, még az Óperenciás-tengeren túl, a harmadik tenger közepébe lakott Tündér Ilona. A három királyfinak az édesapjoknak az egyik szeme sírt, a másik kacagott. Összebeszélt a három királyfi, megkérdezik szerre, mikor viszik az ételt bé az apjoknak, egyik szeme métt sír, a más métt kacag. Kíváncsiak vótak rea.

A reggelit vitte a legnagyobb fia a királynak, letette eleibe, megkérdezte:

– Öregapám, ha meg nem sértlek, mondd meg nekem, egyik szemed métt sír, a más métt kacag?

Erre felharagudt a király, kardot rántott, utána vágta. Az ajtóba belément a kard. A fia kiugrott az ajtón, megjedett. Kérdezte a két testvér:

– Mit mondott?

– Majd bémentek, nektek is megmondja!

Ment a középső az ebéddel, megkérdezte:

– Öregapám, ha meg nem sértlek, mondd meg nekem, egyik szemed métt sír, a más métt kacag?

A király felharagudt, a kenyérszelőkést utána hajította, az ajtóba belément, a királyfi kiugrott.

Kérdi a kisebb:

– Mit mondott?

– Majd békerülsz a vacsorával, neked is megmondja.

Ment a legkisebb, kérdezte:

– Öregapám! Mondd meg tiszta szived érzelméből a te kicsi fiadnak, egyik szemed métt sír, a más métt kacag?

A király megharagudt, kezeügyébe vót az evóvilla, utána dobta, a királyfi nem kiugrott az ajtón, a villát felvette s becsülettel eleibe tette.

– Mivel te vagy a legbecsületesebb fiam, én neked elmondom. Nehéz dolog ez, messze Tündérországbán, a tenger közepében récelábon álló hetvenhét emeletes kostélyom van, amelyiknek a hetvenhetedik emelettyin lakik Tündér Ilona. Az ő feje felett van egy póc, a pócon van az arany pintyőkemadár, azt ha eljuttathatná valaki hezzám, egyet énekelne,

minden világi boldogságom meglenne. Az élet-halál gyógyvize, mi örökké engemet tizennyócéves királyé változtatna.

Ezt a két nagyobb testvér kihallgatta az ajtóban, felnyergelték a legjobb paripákot, semmit se tudva, a végtelenség világnak nekiindultak. A legkisebb királyfi mikor kiment, nem vót kinek szóljon. Hátrament az istállóba. Mikor bényitott, az ajtó megett egy mülábú ló létezett. Megszólalt a ló, azt mondta:

– Kedves gazdám, ne búsulj semmit, menj, a pajta felett van rozsdával teli régi kard, a te nagyapádnak teljes felszerelése, hozd ide, nyergelj fel engemet, menetkészre.

A királyfi elment, elhozott mindent, felnyergelte. Felült a hátára. A mülábú ló azt kérdezte:

– Édes gazdám, húzz ki a fülem töviről egy szál hajjat!

Mikor kihúzta, azt mondja a ló:

– Hogy menjünk, gazdám, mint a szélvész vagy mint a gondolat, hét országon öt perc alatt?

Azt mondta a gazdája:

– Mint a gondolat! Hét országon keresztül öt perc alatt!

Íhőjc neki, megrugaszkodtak s mán a két nagyobb testvért el es hatták. Megpihentek, kikötöttek, ettek-ittak, de még a két nagyobb testvér nem érte bé ököt a jó lovakkal. Mikor beérték, felnyergeltek kis pihenő után és tovább vágattak. Elértek egy arany kúthoz egy ódvas eperfa alá, ott megint ettek-ittak, lóra perdültek, mentek tovább. Mikor elértek egy olyan helyré, hol az út háromfelé ágazzott. Kitűztek egy egyezményt. A három kardot, ahol egy jelvényfa állt, ott felszúrják, ha valaha valamelyik visszaér ez életbe, tegyen tanúbizonyságot afféleképpen, melyiknek a kardja fényes lesz, életben van, melyiké rozsdás lesz, az elhalt.

A két nagyobb királyfi kiválasztották a jó útvonalat, elmentek.

A ló ugyanakkor megszólalt:

– Ne búsulj, gazdám, most es látszik az irigység a te testvéreidbe, ők hadd menjenek, met úgyse jó útra mennek. Nekünk a veretlen jutott, a veretlenen érnük el a mi célkitűzésünköt.

Elértek a tengerpart egyik sarkára. Mán *megejtéjedtek*, a ló megszólalt:

– Kedves gazdám! Rejám gondod ne legyen, de béköszönj úgy, jó estét, öreganyám! Mert ha nem, véged lesz.

Ott lakott egy százéves vénboszorkány, a tengerparton. Bélépett a királyfi:
– Jó estét, öreganyám!

– Szerusz, kicsi fiam! Köszönd annak, öreganyádnak szólítottál, met ha nem, rögtön széttéplek. Mondjad, mi járatbeli vagy, ne hazudj, met úgy es tudom én, mi neked a szándékod.

Megmagyarázta a királyfi aprólékoson, mi a helyzet.

– Most vacsorát kapsz, jól aluszol, met ki vagy bágyadva, majd reggel bővebb útra indítlak.

A királyfi lefeküdt, aludt, a ló kint evett-ivott. Reggel felkelt a királyfi, a vénasszony reggelit adott, mindent. Adott neki egy arany fogmosó kefét. Na aszongya:

– Fiam! Ezt tedd a tarsolyodba, viseld gondját, mert az majd rajtad segíteni fog. Nagyon vigyázzál, más tengerparton lakik az én nagynéném, kétszáz éves, ő majd többet fog neked mondani.

Mentek-mendégéltek, mint a szélvész, mint a gondolat, hét országon keresztül öt perc alatt. Másnap estére megközelítették a második tengerpartot.

Leszereltek. A ló azt mondja:

– Vigyázz, kedves gazdám, magadra. Reám semmi gondod ne legyen, én elkorlátozom magamat, de úgy köszönj, jó estét, öreganyám, met ha nem, véged lesz.

Béköszönt a királyfi:

– Jó estét, öreganyám!

– Szerusz, kedves fiam! Jó, hogy öreganyádnak szólítottál, met ha nem, felfalnának. Na mi a helyzet? Nehogy hazudjál, met mindet tudok. – Táltos vót a vénasszony.

A királyfi megmondta, mijáratbéli, mit akar, milyen célkitűzései vannak.

– Na jó – azt mondja –, most vacsorát kapsz, lepihensz, majd reggel a bővebb utasítást megadom neked.

A királyfi pihent, lefeküdt. Reggel mikor felkelt, kapott egy aranyhímzett törülköző kendőt.

– Ezt tedd a tarsolyodba, vigyázz rea, mert az majd rajtad fog segíteni.

El es indultak.

– Másnap reggel elmész a másik tenger partjára, ki a végleges célkitűzést neked megadja, az én nagynéném háromszáz éves. Ő majd bővebb választ fog neked adni.

Mentek, mendégéltek, mint a szélvész és mint a gondolat. Hét országon keresztül öt perc alatt. Másnap estére elérték az Óperenciás-tenger partját. Ott leszereltek. A királyfi belépett:

– Jó estét, öreganyám!

– Szerusz, kicsi fiam! Köszönd annak, öreganyádnak szólítottál, met ha nem, felfalnálak! Mondjad, mijáratbéli vagy, ne hazudj, mert szertetéplek.

Megmondta neki, mi az óhaja.

– Na – azt mondja –, ha jó lovad van, bójuthatsz, de azt sose felejtsd el, se jövet, se menet, a ló farkát jól kösd fel, mert egy ugratásra bé kell ugrass a tenger közepibe, ahol a kastély áll, s a legnagyobb csendbe menj fel a hetvenhedik emeletre, met ha a tündérség felébred, neked véged lesz.

A királyfi felkötötte a ló farkát, béugratott. A lovat szabadba hagyta, felment a hetvenhetedik emeletre. Az aranypintyőke madarat ki a *galickából* rögtön. Tündér Ilona mélyen aludt éjfélkor. Egy aranyszál haját kihúzotta a haja közül. Az arany pintyőkemadárnak a csórit bétékerete, ne tudjon énekelni, elvette a zsebébe. Ugyanakkor az élet-halál vizit levette magához. Akkor még Tündér Ilonával mit csináltak, mit nem, azt ők tudják. Erre végzett az ő teendőivel. Lejött. Persze elfelejtette a ló farkát felkötöni. Mikor a várkapun ugrott ki a ló, a várkaput megcsapta. Az összes tündérség felébredt, üldözőbe vették a királyfit lóháton. Neki es vót jó paripája, de a tündéréké még jobb vót. Azok aztán mint a szélvihar mikor megindul, úgy mentek. Nem vót más mód, a ló megszólal:

– Nézz hátra, kedves gazdám, mert viszket a fülem töve.

A királyfi mikor hátranézett:

– Ebben a helyben a tündérsereg fog el, fogságba esünk.

– Dobjad el az arany mosókefét!

Eldobta. Abból nagy sűrű mocsaras erdő lett. De olyan sűrű, hogy aztán emberi lélek ott *matikálni* nem tudott egyáltalán. Míg a tündérség onnan kivergődött, a királyfi lóháton megmenekült.

Mentek, vágattak, ahogy csak mehetek. Eccer a ló megint hátraszól:

– Gazdám, nézz hátra, viszket a fülem töve!

A királyfi hátranézett:

– A tündérség ebben a helyben fog el!

– Dobjad el az arany hímzett kendőt!

Ellődította. Lett egy nagy sűrű mező belőle, búzagalászok megérve, csomó keresztek megérve, berakva. A tündérsereg béért, lángba borult az összes tündérség, ott égett, egyedül Tündér Ilona a széjjibe megmaradt, ő visszatért kénytelenségibe. A királyfi így megmentődött a tündérség veszedelmétől.

Mikor elértek a jelvényfához, nézik, a kardok felszúrva, mind a három tükrőfényes. Tudta, hogy az ő két bátyja is életben van. Megszólal a ló:

– Kedves gazdám! Ezen az úton menjünk csak egy keveset, mert megtaláljuk őket.

A legközelebbi városba béérve, lássák nagy rongyoson, rondán felöltözve, mocskoson, a két bátyja a kávéház udvarán vágják a fát. Kénytelenségükben, met pénzik elfogyott, beadósodtak, lovik ott maradt, minden. Mint napszámos emberek, úgy szerepeltek.

Mikor meglátták, a királyfi bément, az adósságból kiváltotta őket, kifizett mindent, mindent visszakaptak s együttesen, békességbe, mint három testvér, indultak hazafelé.

A két nagyobb testvér megirigyelte a legkisebbnek a teendőségit, semmit se tudva azok felől, semmi bizonyosságot vinni az ők édesapjuknak, összebeszéltek, mikor az arany kúthoz visszaértek. A királyfi kibágyadt, a legkisebb, melyik tündérországot megjárta. Esszesúgtak, hogy végezzék ki.

A nyakát elvágták s a kútba bédobták.

Elég az hozzá, hogy a két nagyobbik lóhátra perdültek, hazamentek s a kicsi ott mindörökké az örök álmát aludta vóna, ha a lova ne legyen. A ló egyszer szertenéz, nem lássa a gazdáját. Hallja, valami úgy sír a kerékvágásba. Egy nagy kígyót valami jármű elvágott. A ló hamar szaladgált a fű között, kapott egy forrasztófüvet, a nyakát bétékerte a kígyónak, rejlehelt s a kégyó feléledt.

– Na – azt mondja –, adok neked egy sípot, bármilyen bajod ez életbe legyen, rajtad segíteni fog.

A ló nem sokat várt a síppal, megfújta a sípot, amennyi kégyók, békák léteztek a földkerekségen, mind esszegyültek. A sokaság azt kérdezte:

– Mit parancsolsz, kegyelmes urunk?

– Itt van az én jó gazdám, béengedve a kútba, menjetek le s annyira nyújtátok fel, hogy én tudjam kivenni.

A kégyók felhozták a halottra dermedt királyfit. A ló bényúlt, a fogával elfogta s kiemelte. Fejreállították, a víz kijött belőle, forrasztófúval bétékerték a nyakát, a ló rejlehelt s a királyfi nagyot ásítva felébredt.

– Be sokat aludtam.

– Bizony aluhattál volna, ha a te hűséges lovad ne legyen. A te két bátyád elvágta a nyakadot s bévettek a kútba.

Erre lóra perdültek s indultak hazafelé. A királyfi mikor hazaért, a két nagyobb előtte jóval otthon volt. De nem tudtak semmit mondani az ók apjuknak se örömet, se boldogság útjára téríteni az öreg királyt. Ez lett volna a legküsebb, ki tudott vóna bővebben rendelkezni felette. Hazaért, de nem mutatkozott ő semmiképpen mint királyfi, ugye évek múltán mán színe változott, ősz hajjal rendelkezett, miafféle. Béjelentkezett mint kondász. Bé es fogadták kegyelemből. Rongyosra őtözve, sajnálatraméltóképpen. Így a királyfit felfogadta, semmit se tudva, hogy az ő kicsi kedves fia. Mikor eltelt egy, két vagy három hét, eléizent a kandász, hogy mit fizetne a király, ha a kandász neki minden világörömi boldogságát meg tudná hozni.

A király magához eléhivatta. Nyakába szökött a királyfi, megölelte, megcsókolta:

– Kedves édesapám! Én vagyok a te legküsebb fiad, melyik Tündérországba járt, aki elhozott, minden ígéretet megtett.

Elévette az arany pintyökemadarat, egyet dalolt, a királynak minden világi boldogsága megvolt. Az élet-halál viziből egyet ivott, tizennyolc éves királyfié változott. Minden boldogságba ringott, elbeszélte az egész tragédiát, mit történt útközbe az ő két testvérével. A király nagy haragra gerjedt. A két nagyobb fiát kivégeztette, lófarkára köttette, meghordoztatta, nagy máglyatüzet rakatva a királyi várba elégette az összes porcikájikat, mi létezett, a legnagyobb forgószelebe odavetve, az elfújta hamvikot.

Az az idő alatt Tündér Ilona állapotos állapotba maradt a királyfitól.

Hadat üzent. A király melyik fia ott járt nála, ha azonnal nem küdi, ostrom alá veszi a várat. A király aszonta a fiának:

– Eredj fiam – aszongya –, valamit csinálj, met ha nem, bajok lesznek.

Lóhátra ült a királyfi, de mán az az idő alatt Tündér Ilona gyémánt hidat veretett a menny kapuján keresztül a királyi kastélyba.

A királyfi lovát felnyergelve eleibe indult, de félútnál összetalálkozván, mán az ő fia jó nagyocska vót, vezetgette. Hazatérve a királyhoz nagy lakodalmot csaptak, a birodalmat kezikbe vették, őkegyelmük szép Tündérországnak boldog fejedelmük.

Köszönettel.

A DÚSGAZDAG KERESKEDŐ

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon is túl vót, az Óperenciás-tengeren is túl, élt egy gazdag kereskedő. Annak egyetlen fia vót, egy pocsek, trehány, pusztító pasas vót. Az édesapja mán megunta türelemmel nézni a dolgait, hogy hogy pusztítgat. Sokszor elmondta neki:

- Te fiam! Mán ott az idő, meg kéne nősülni!
- Ej apám, ez nekem sokból telik ki.
- Nem baj, fiam, van pénz elég, addig menj, amíg nekem asszonyt látok melletted. Amíg asszonyt hozol.

Az apja adott neki *hóbilis* összeget, négy lovas hintót fogatott, felült, városról városra, kávéházakból kávéházakba, vendéglőből vendéglőbe mentek, de ő a nőkre még rea se tekintett. Amíg a pénze tartott. Mikor a pénz fogytán vót, akkor hazatért az apjához. Kérdezte az apja:

- Fiam, hát asszonra szert tettél?
- Apám, van még elég e kerek földön, de nekem ez sokba kerül.
- Nem baj, fiam, még van pénz.

Édesapja megint adott költekezésre pénzt, a négylovas hintóba megintcsak felültek, jöttek-mentek, mulatéroztak, de a nőkre rá se tekintettek.

Mitévős legyen az apja, tett egy fogadalmat a fia előtt:

– Kedves fiam! Én még most adok neked pénzt, de ez az *ultima* lesz, utoljára. Ha meg nem találsz nősülni, csak pusztítasz, nem ismerlek, nem fogadlak gyermekemmé, ne es tudd, hogy én apád vagyok, az én lakhelyemet s a tájat kerüljed.

Felült a négylovas hintóra, azt mondta a kocsisnak:

– Ide figyelj, barátom! Amíg mejünk, mendegélünk, nem számít, hogy román, magyar, cigány, zsidó vagy palák, vagy örmény, vagy tatár, ha egyszer szoknyát visel, nem számít, ötven éves, hetven éves, nyolcvanöt, ha szoknyást látsz, ott a hintó megáll!

Mentek, mendegéltek egy város között, egy jóképű, tizennyolcéves cigánylány két vederrel szaladott az utcai kútra vizet merítsen. A hintó leállt, met szoknyásról vót a szó. Lelépik az uraság a hintóból:

- Adnál te nekem egy kicsi vizet?
- Én szívesen, nagyságos úr, tessék inni.

Evvel köszöntötte bé a beszédet.

– Most én két kérdést intézek hezzád, de felelj rea szorgosan és őszintén! Lennél te nekem feleségem?

– Hát, egy ilyen szerencsétlen cigánleány, nagyságos úrfi? Hogy lennék?

– Sokat ne habozd magadot, ne beszélj, mondd meg, leszel-e vagy nem leszel?

– Hát jöjjön el – aszongya – az én öregapámhoz, ha beléegyezik, én métt ne lennék?

– Há hol laktok?

– A város széjin a *burdéba*.

– Na azonnal takarodj fel a hintóra!

Felültek, a cigánlányt vitték egyenessen a burdéba. Az édesapja mijent látta, miről van szó, eccer kérték, tízszer ígérte.

Eljegyezik a cigánlányt, ettek-ittak, nagy lakmározást csaptak. Végeredménybe kitűzték azt a díszes napot, mikor folyt le a lakodalom napja.

Hazatértek, az apját megvigasztalta, hogy:

– Kaptam, apám, nőt!

– El van intézve, kedves fiam. – Az apját öröm, boldogság ringatta. Többet nem búsult, hogy a fia pusztít.

– Mikor lesz a lakodalom?

– Ki van tűzve, mához két hét.

A kereskedőnek hóbilis összegű kereskedőtársai, miniszterek, grófok, bárók, hercegek jelentkeztek a nagy díszes lakadalomra.

Eljött a lakadalom napja, megérkeztek a külföldről, mindenünnet, csak semmit se tudva, tátott szájikk maradt, amikor a cigány burdéba érkeztek. Nem mutatkoztak semmi haragot, ki mit szánt ajándékot, éjjélkor beszámoltak az újpárok részére, de ugyanakkor, egész végig, amíg a lakoma folyt, arról számoltak bé egymásnak, be nagy szégyen, gyűlöletet hozott, egy cigányleánt kért, mikor ő mást is kaphatott vóna. Az apja is felszólalt:

– Nem baj! Ő kérte ki, ő él vele, az ő baja. Örvendek, hogy megszabadultam tőle.

Így a nagy díszes lakoma véget ért, a cigány bandából minnyá-minnyá mentek a rokonok látogatni az újpárokat, de a kereskedő részről soha ez életbe senki sem.

A kereskedőt más szélvihar érte, az agyalágyát, tengerpartokra, mindenüve ment, többet nem pusztított hóbilis összeget, milliomos lett a kereskedőből.

Hazatérve utolsó napján, azt mondja a felesége:

– Te fiam, gondoltam én egyet.

– Mit?

– Ha jól tudod – azt mondja –, egy utcai kútnál kértél ki engemet.

– Igen! Mi a baj, fiam?

– Semmi más kifogásom nincs az életbe, az én rokonaim mindég látogatnak münköt, a te szüleid, se rokonod, semmiféle nemzedéked nem jó ide, szégyellnek, hogy te cigány feleséget kértél.

– Nem baj, fiam! Feltettem szándékomba, tegyünk pénzzé mindent, met minden van elég, ülünk vonatra, addig menjünk hajón mindenütt, míg még a nyugati szélvészsek sem hoznak hírt felőlünk.

A bolond hülye kereskedő beléegyezett a felesége számításaiba, pénzzé tettek mindent, négy nagy hámbárt megraktak, vonatra ültek, mentek a tengerpartig. Abban az ókori időkbén minden hathét múlva járt egy vitorlás hajó. Mire odaérték, a hajó elutazott, ők meg a parton maradtak. Kifogadtak egy vendéglőt. Ugyanakkor lemaradt egy *habsitos*, úgynevezett zsoldos katoná, aki hosszú szabadságról térve vissza, valamelyik hadseregbe, külföldre szándékszott menni. Örvendett a kereskedő:

– Be jó lesz, amíg én a tengerpartokat járom, míg visszajő a hajó, hat hét alatt, neked fát vág, vizet hord, amit te parancsolsz, amikor én jövök, én teljes zsebpenzzel fizetek.

Evvel a kereskedő útnak indult, vásárolgatott ezt-azt, mindenfélét, úzérkedett, hóbilis összegekre hat hét alatt szert tett.

Megérkezett a hajó, de az az idő alatt a cigányasszony a habsitossal össze-szúrta a fejit s az eszit. Azt mondta neki:

– Te, szökjünk meg ketten!

– Hát hogy-hogy?

– Ne törődj te semmivel, én majd intézkedek affelől. – A hajóskapitányt lefizette, megvesztegette pénzin keresztül. A kereskedő nem tudott semmit.

Mikor a hajó indulóba vót, bepakolódtak. A cigány asszony jajgatni kezdett:

– Jaj a sok ékszerem, jaj a sok ékszerem!

A bolond kereskedő visszaszaladt a nagy *humbukra*, nem maradt ott semmi egyáltalán, de amire visszatért vóna, a hajó már távolodott a kikötőtől. A kereskedő semmi esetre a vízbe bé nem ugorhatott utána. Így lemaradt. Csak integetett a zsebkendőjével, hogy maradhatsz, maradhatsz!

Így a zsoldos katonával megléptek, a sok pénzzel. A cigánné arra is kieszközölte az eszméleteit, ami pénzt hagyott a kereskedő magán, mind egy *fityiringig* elvitte, nem maradt semmi, egy garas se a zsebibe. Megsajnálta a vendéglős:

– Nagyon sajnálom, kedves uram, de ne búsuljon, mert én magának adok egy tőke forgó pénzt, az a hat hét alatt, még hat hétig kell várjon, amíg jó újra a hajó, annyira, gondolom, forgassa, hogy nekem es megadja, s magának es marad az útra. Majd, valaha, valamelyik földkerekségen megtalálja őket.

Nagy szomorán elment a kereskedő, tovább forgatta a pénzeit, hat hét

leteltével a kikötőbe visszatért. Amit kölcsön adott a vendéglős, megadta, kifizette minden cekkeit s még neki is maradt sok pénze.

A hajó megérkezett, a kereskedő béült, elutazott mindaddig, míg szárazföldnél kiköttek. Megérkeztek, kiszállott, szikratávirván, telefonilag, rádióközvetítőben, mindenütt érdeklődött az ő felesége után, de sehol se akadt rejik. Így nagy szomorán ő ment, kereskedett szín egyedül. Míg ment egy nagyvárosban, odabukkant, meglátta, ki van nagy piros betűkkel írva, a királynak három lánya ami földkerekségén létezik, mindenféle hangszerről teszi le a vizsgát, zenetanárok, zenemesterek jelentkezhetnek azonnal, hogy a vizsgát ellenőrizték. A kereskedő jómaga is jó zenemester volt, ő is jelentkezett.

Megérkezik a vizsga ideje, zenemesterek, zenetanárok, hercegek, bárók, külföldről, mindenünnet megjöttek. Mindenki helyeselt mindent, de a kereskedő egyedül felkiáltott:

– Nem jó, s nem is lesz jó! – Ezt mind jegyezték. Vizsgázott a középső lány, annak is mindenki helyeselt, de ő egyedül hibát talált benne. A legkisebb királyleányt azt is éljenezték, helybehagyták, de a kereskedő egyedül nem.

Mi történik? Mikor vége lesz mindennek, eléhvátják:

– Na! Mondja most rögtön, mi hibát kapott benne?

– Kéremszépen! Én is zenemester vagyok, figyeljék meg, én hogy zenélek s a lányok, s tegyenek különbséget!

Zenéltek a lányok, zenélt ő, bizony a kereskedőt szakszerűbbnek találták. Azt mondja a király:

– Kedves barátom, figyelj rám! Az én három lányom így kitaníttatod, mint ahogy te tudsz, amit szemed, szájjad, szíved kíván e földön, mindent megadok.

El es vállalta, egy bizonyos éven belül kiképezte őket úgy, ahogyan kellett. A vizsgákat letették, de mind a három lány szerelmes lett belé, azt se tudta, melyik adja magát feleségül hezza. Ő a legnagyobbat szerette volna, de a szíve kívánságát elmondta, az egész életrajzát, mi történt vele, hogy egy cigány asszonka hogy kibánt vele, megszőktek, vagy elmentek, micsináltak, elég az, hogy eltávolodtak tőle. S míg ő rejik nem talál valaha, ha netalán három éven belül rejik nem talál, akkor hajlandó a királynak a legnagyobb lánya kezét megkérni. Hogyha pedig rejik talál, akkor semmi esetre nősülni nem tud. Három év eltelt, nem talált rájuk, akármerre ment, a királlyal az összeköttetést fenntartotta. Elment s a királynak a legnagyobb lánya kezét megkérte. A király már öreg vót, nyolcvan kerek éves vót, elmondta a *vejlévendőnek*:

– Nekem, fiam, nehezek a királyi gondok, én ennek okáért mindezekről lemondok.

Átruházta a királyságot az ő kedves vejire. Kitűzték, három héten belül jön a koronázása. Telt-múlt az idő, a kereskedő jött-ment, üzérkedett er-

re-arra, de kifogadott egy kávéházat, hét emelet vót, s talált egy jó hú barátot, egy részeges őrmestert, akivel mindenféle cselekedetet megosztottak. Ugyanakkor egy olyan esküt fogadtak egymás közt, jóba-rosszba egymást nem hagyják.

Ezt megtudta a cigányasszony meg a habsitos, kiből abból a sok hóbilis összegből e kerek idő alatt dzsenerál lett, egy hadtestparancsnok. Az a kávéház hét emelettel az övék vót. Mit se tudott erről az új király, a kereskedő. Egy alkalommal már a királyi ruhába beléötözött, az ablakon kikönyökölt, véletlen feltekint az emeletre, mit lát, a cigányasszont. Egymást megüsmerték, egymásnak nem szóltak semmit.

Hazajött a habsitosból lett dzsenerál, mondja a felesége, hogy mi a helyzet:

– Láttam az én kereskedő férjemet!

Megtudták, hogy az őrmesterrel milyen kollégák, próbálkoztak nagy hóbilis összeget fizetni, hogy arany dolgokat lopjon bé az új király zsebibe, hogy vegyék fejit, tegyék el láb alól. Az őrmester minden esetre mivel jó kolégája vót, ezt nem vállalhatta semmi esetre sem. Ugyanakkor vállalta egy pénzszomjas katona, aki elfogadta a sok pénzt s bélopta a királynak az aranynémút a zsebibe. Sokat nem es vacakoltak, keresték, egyszerűen a királyt lefogták s nála megtalálták, azonnali bitófára ítélték.

Azt mondta az őrmester a barátjának:

– Kedves testvér, tudod, milyen esküt szegtünk egymás között, fogadtunk, egyebet ne kövess, éjféltizenkét óraker a siralomhelyen engemet akasztnak, te jól tudod. Tíz percnél többet ne késsél, én a többit mind intézem, hozzáll többféle italost, mind lemorfiumozva, csak egyetlenegyet hagyj meg, miből te iszol.

Úgy es lett, az új király megvásárolt egy páncélt, behelyezett az ing alá, az inggallér alá. A hurkot mikor a hóhér a nyakába vette, ő a fejit úgy alkalmazta, hogy a gallérra szorult a hurok s ő nem nyuvadt meg. Ott csüngött, a nagy *talabárdos buzdogányosok* őrizték reggelig. Az őrmester se késlekedett sokat, nem szegte meg a jó hú baráti esküt, tíz perc alatt mán ott termett, rongyos, koldus ruhába, jelentkezett a kapunál. Az örök tuszkolták minden áron, de ő akkor sem ment.

– Szegény koldus ember vagyok, legyetek emberi, teljes érzelemmel velem szembe, ne hagyjátok, itt az utcán megfagyjak. Az éjszakára bár két órai melegedőhelyet adni nekem, hol én megpihenhetek. Olcsó pálinkát árulok, nektek is adok még tiszta ingyen is, ha kell, mivel helyet adtok.

Egyik ór ivutt belőle, ivutt a másik, ivutt a harmadik s így mind leitatta az egésztest, tíz perc alatt mán mind hengeregték a földön, aluva. Mikor az őrmester belépett, a királyt levágta. Egymást megcsókolták s azonnal elbúcsúztak a siralom völgyétől.

Beültek egy zöldleveles bokorba, egy domboldalba, az italok jórészét,

mi nem vót lemorfiumozva, elfogyasztották. A többit meg előntötték, annak az üdvösségre, hogy neki az élete fennmaradt.

Elmentek, közeledett a koronázási idő. De ugyanakkor a cigánkurva dzsenerálné naccsága meg a dzsenerál nem tudták, hogy ki lenne az a király. Ők örvendettek, hogy az első férjít eltette láb alól. De ugyanakkor csatlakoztak, életbe maradt.

Jó a koronázás ideje, nagy fogadtatás, díszszázadok felvonulása. A részeges őrmesternek meg lett mondva, liter italosok a zsebedbe, kezedbe, a lón visszafelé ülj, ne arccal rendezen, mint egy huszár ül, s úgy gyere velem szembe. A ló ki volt oktatva. Felült az őrmester részeggé téve magát, ének-szóval ment az új király eleibe.

A nagy díszszázadok felvonulva, várták a századok az új királyt. Mit se tudva a dzsenerál, hogy ő lenne az, az ő asszonyának az első férje. Eleget korbácsokkal, mindennel nyírták a részeges őrmestert. Ne a gazember, s ne pont ilyenkor s leitta magát! Nem törődve semmit, szembe a királlyal. Leszökdöstek a ló hátáról, egymást megölelték, megcsókolták s inni kezdtek. Nézték csak nagy törzstisztek, tábornokok, e milyen új király lehet egy ilyen részeges őrmesterrel, ilyen alkalomkor így mulatóznak.

Meglesz a nagy fogadtatás, megtörténik a koronázás, jó utána a nagy banket. Kéremszépen, a dzsenerál lakásában nagy asztalok terítve, isznak, multéroznak a vendégek, jól érzik magikat, minden esetre az új király senki mellé nem ült, csak a részeges őrmester kollégája mellé. Ettek, ittak, ők nem törődtek senkivel e földön. Ők vótak a jó hú barátok. Mikor vége lett a lakmározásnak, ők nyugodtan végít várták. Eltávolodott minden vendég ki-ki a maga dolgára, a részeges őrmester, az új király, a dzsenerális, a felesége a cigán naccsága ők maradtak négyen a lakásba. Türelmetlenkedni kezdett az új király, mivel az egész tragédia méltatlan volt vele szembe. Sétálni kezdett, nagy mélyen húzva a cigarettát, elejti a zsebkendőjít akarattal. Arany betűvel fel vót vésve a négy sarkába a zsebkendőbe a neve, a kereskedőnek a legénykori neve. A dzsenerálné naccsága utánaszaladt:

- Felsőes királyom, életem, halálom, a zsebkendőt...
- Nem az enyém! – letagadta.

Mikor a cigánné meglátta, hogy a zsebkendőben a neve *fenfungál*, rögtön némáé változott. Szólni többet egyet se tudott.

– Hogy létezik ez, mikor az én első férjemet kivégeztettük, mégcsak életbe maradt. A zsebkendője... vagy talán nem is ő lehet-e az?

Mindenesetre ő volt, csak úgy ki volt festve egy *frizérus* által, aki festeni es tudott, mindent elkövetett jó pénzért, hogy arra rejaüsmerni osztán egyáltalán nem lehetett.

Asztalhoz ültek, még egy-egy pár korty bort elfogyasztottak, brovingot rántott, azt mondta:

– Te idáigvaló dzsenerál, az én parancsomra, ha az életed kedves, vetkezz anyaszült meztelen. Ugyanakkor te részeges őrmester, te is! Te részeges őrmester, hű barátom, mivel esküdnek eleget tettél, mai naptól kezdve te leszel a dzsenerál! Öltözz át a dzsenerál ruhájába. Te vót dzsenerál, öltözz fel a őrmesterébe!

Mikor ez megtörtént, egyik golyót véste a vót dzsenerál fejébe, a másikat meg a cigányasszony fejébe. Így, semmit se törődve, hogy két halál megtörtént ez alkalommal, mulatéroztak a részeges kollégával tovább, a nagy birodalmat a kezik alá vették, még máig es élnek talán, attól a perctől óta, a mai napig, ha meg nem haltak.

JÁNOS

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon is túl vót, még az Óperenciás tengeren is túl vót, volt egy pap. Annak egy olyan legényre lett vóna szüksége, aki megfelel a valóságnak. A pap lóhátra ült, ment, mendegélt, akárkit talált, megkérdezte, minek hívják. Azt mondta:

– János.

– Szentelen gazember, eltakarodj! Sok legényem vót, János vót, mind gazember vót. Fogadásom tartsa, János nevűt nem es fogadok.

– Jobb lesz, ha megfogad a tisztelendő úr, met itt mind *körülbé* mehet, mind Jánost keresztelnek. – Gondolta a pap magába, megfogadja, háthogyha sikerül, bévállik. Meg es fogadta. Azt kérdezte:

– János, mi bért adjak?

– Hát, tisztelendő úr, én nem bánom, amit akar, adjon, de azt szigorúan kikötöm, ha én haragszok meg magára, négy pár bakkancsfüzző szíjjat huzok a hátából, maga haragszik meg, nekem hasít maga.

Na, ebbe beléegyeztek, megfogadja Jánost.

– Mivel nagy bért nem kértél, így könnyű lesz a szolgálatod. Van két ökröm, egy kutyám. – Az ökröt egyiket hitták Muroknak, a másikat Petrezselyemnek, a kutyát Cellernek. – Hónap mész az erdőre, a kutya mejen elöl, te hajtassz mindenütt árkon-bokron utána. Hol a kutya megáll, szaglászik, az azt jelenti, ott rakodhatsz, met az az én erdőm.

Fel es pakolják Jánost, fel a kutyának külön, a kutya szaladt elöl, ő hajtotta az ökrököt utána. Mikor a kutya megállott az erdő között, szaglászni kezdett, János ott megállott, hogy rakodjon meg. A kutyának enni nem adott, a kutya részit mindent megett. A kutya először hazaszaladott, met éhes volt. A pap mindjárt tudta, baj van. Nem mert semmit Jánosnak szólani, hogy nehogy *esszezerdüljenek*.

János hazaérkezett, leürítette a fát, másnap jött vasárnap, menni kellett a templomba. Elment a pap feleségestől, Jánosnak kihatták, a juhoknak vi-gyen répát, nyúzza meg, főzzön jó krumplis-kásás húsos levest, tegyen belé murkot, petrezselymet, cellert.

Úgy es lett. János egy kas répát mikor vitt, egy feleje nézett, elbődülte magát, az összes feléje fordult. Mind a hetven darabot fejbeverte, melyik leg-kövérébb vót, megnyúzta, belétett egy jó darabot úgy szőröstől, min-

denestől. A kutya vót Celler, belőle es egy darabot a combjából, az egyik ökör Murok, abból es egy darabot, Petrezselyem ökörből es a másik darabot. Így megfőzte az ételt.

Hazaérkezik a pap:

– Na, János, mi a helyzet?

– Készen van az ebéd, tisztelendő úr! Egyenek.

Na, ettek. A papnak nem teccett, met szőr, minden rajta vót, de ett, amennyit tudott belőle. Azt mondja a feleséginek:

– A fene egye meg ezt a legént, bár ne fogadtam vóna meg, sze tiszta kárunkra van. Jó lenne valahogy eltuszkolni innét. Másnap megint mentek egy nagy gyűlésbe, Jánosnak kihatták, rengeteg a gyapjú, főrózza meg, bogarak, mindenféle ne járja, a ház hol *jukatos*, dugdossa meg.

János nekikezdett, a házról a zsendejt mind leverte, a sok gyapjút mind a tűzre rakta, elégette.

– János, te micsináltál?

– Hát én amit lehetett, mindent elkövettem, tisztelendő úr!

Öjj, a papot a méreg hasította ki, esszebeszél az asszonnyal, esszepakolnak s világul mennek, s Jánost elhagyják. Másképp nem tudnak menekülni tőle.

Fel es pakolóznak, a pap elfutott, a szomszédoktól bócsuzzon el, János amíg a pap odavót, beléült a zsák kellős közepibe. Felvette a pap a hátára. Irtó nehéz vót, sokszor leizzadt. Amíg mentek, közbe jó nagy zsákvarró túvel meg-megdőfte a papnak az ódalát. A pap vakarózott, szisszegtetett. Mikor mennek egy keskeny pallón, pont akkor dőfte meg. A zsákkal együtt a pap beléfordult a vízbe.

– A kánya egye meg, mi lehet ebbe a zsákba, ez irtó nehéz, mit raktál belé?

Megkéstek. Késő este a parton mán nem vót mit csináljanak, ott meghálnak. Mikor kiógyák a zsákot, vacsoráljanak, János kiugrik belőle:

– Isten áldja, tisztelendő úr!

– Szerusz, János. Hát mi a helyzet?

– Hát mü úgy egyeztünk, amíg az esztendő el nem telik, egymástól el nem maradhatunk.

Na jó. Esszebeszélnek, Jánost belől fektetik, mikor az est lealkonyodik, lecsendesülnek, Jánost a vízbe belétaszitsák, hogy nyuvadjon el. János tudta, hogy mi a helyzet. Ellenkezőleg történt, mikor a pap elaludt, János küjjel került s feleségéstől beléгурította a vízbe őket. Ők oda elmerültek, elpusztultak. János hazament, nagy lakadalmat csaptak, itt a vége.

A CIGÁNYGYERMEK

Eccer, valamikor a régi idők múltán élt egy cigánygyerek. Kiment a pusztába sétálni. Találkozott egy urasággal. Négylovas hintóval jött az uraság vele szembe. Mindenesetre a cigánygyermek nem köszönt az uraságnak. Az uraság azt mondta:

– Hónap nevemnapja, gyere oda, hogy adjak ajándékot neked.

Hát gondolta magába a cigánygyermek, hogy az uraság őt megajándékozza, de viszont neki es vinni kéne valami ajándékot az uraságnak, mivelhogy nevenapja.

Ment tovább, egy borsikaágból kiugrott egy nyúl, hamar matikál a cigányutána, a cigánygyermek es megkapja a fiókákat. Berakta a kebelibe, hazavitte, hogy viszi az uraságnak ajándékba.

Az uraság kiadta a parancsot, a kutyákat el kell csapni, hogy a cigánypurdét ugrassák meg. Mikor ment bé a kapun, a kutyák rearohannak, felrántsa az inget, az öt nyúlfióka egyik jobbra, másik balra, a kutyák utána. Így a cigánygyermek megszabadult a kutyáktól. Besétált:

– Jó napot, felséges uram!

– Szerusz, cigány! Megjöttél?

– Megjöttem. Csak amit hoztam, sajnos a kutyáknak hajítottam.

– Na, nem baj, menj le a pincébe, ott van az én tisztartóm, megadja az ajándékot.

Meg lett mondva, mikor a cigánypurdék lemenyen, egy sor port verjen a bikacsöggel a hátára. Le es ment, mikor lássa, hogy mi a helyzet, a cigánypurdék két-háromfelé nézett, három boroshordóból kirúgta a csapot. A csapok helyin a bor duvadott ki, mán nem vót mitévő legyen, a két szélsőre borította a két tenerit s a középsőre a száját. Közbe el-elvette a száját, kiájtotta, „csapot”, arra vissza kellett dugja, hogy ne folyjon. Amíg ott dugva tartotta, a purdék elvette a bikacsögöt, a tisztartót vérré verte.

Elsétált fel, az ereszen míg ment fel, vótak nagy szalonnák felagatva. Levette a bundáját, a két első láb helyin a lyukon kidugta a két karját, a hátára vett egy nagy szalonnát. Reja a bundát, nagy görnyedezve menyen ki. Kérdezi az uraság:

– Hát megkaptad-e, cigány?

– Megkaptam, istálom, anyám ha megtakarítsa, takarékoson béossa, három hónapig elég lesz a purdéknak.

Evvel elsétált. Az uraság sajnálkozó szemmel nézett utána.

– Egye meg a fene ezt a tisztartót, így meg kellett verje ezt a cigányt, alig tud elvászorogni. – Lelépett a pincébe, elé a bikacsögöt, még egy rendet ő es reavert.

– Én nem mondtam, így elverd! Csak adj egy nehányat neki!

Így az uraság megadta a tisztartójának, még máig es élnek, ha meg nem haltak.

A SUSZTERINAS

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon is túl vót, még az Óperenciás-tengeren es túl volt, élt egyszer egy suszterinas.

Egy mesterembernek olyan inasra lett volna szüksége, ki egyáltalán éltibe csunyákat nem beszél. Egy ünnepnapon kinn ültek a kapuba, ez az inaslévendő, inasnak való gyerek ment arrafelé. Jó napot kívánt.

– Szerusz, kicsi fiam, nem szeretnél cipész lenni?

– Én bizony igen.

– No, gyere bé.

Bevitték, azzal a feltétellel kipróbálják, hogy csunyát tud-e beszélni vagy sem. Az inas semmit se tudott a dolgokról, hogy mi történik. Hátraviszik az istállóba, felhúzza a kanca farkát.

– Mondd meg, itt miféle!

Mindenesetre csúnyát beszélt. Na azt mondja:

– Megállj, minek hívnak?

– János.

– Szemtelen, disznyó, gazember, eltakarodj előlem, több inasom vót ötvennél, mind János nevű vót, mind huncut gazember vót. Fogadásom tartsa, János nevűt nem es fogadok el.

– Mán jobb lesz, ha a mester úr megfogad, itt mind körülbé míg a világ menjen, mindenütt szent Jánost kereszteltek.

Gondolja a mester, tényleg felfogadja, négy évre felfogadja, jól viselkedett, kitanolta a mesterséget, mán mind segéd, mivel jó magaviseletű vót, megmarasztották segédnek. Vót egy tizennyócéves lányuk, az is mán a sorba benne vót, mahónap hogy menjen férhez ugye. Szép nyári fürdőszezon napok jöttek. Luxoskocsira ült a két öreg, elmentek. Mán a lány főz, mindent csinál, hát János es a mesterséget mán elvégzi. Na, telt-múlt az idő, az öregek odaültek sokáig. Jánosnak még töt első nap, ahogy töt, hát második nap gondolkozott azon, hogy mitévő es lenne, hogy szerelmi viszonyokra forduljanak a lánnyal. Énekelt, fütörészett, ütte az árt, igen a szeget utána. Eccer a hüvelykit esszeszorítja, kezd ordítani. Kérdezi a leány, hogy:

– Mi van, János ?

– Úgy megüttem a kalapáccsal a hüvelykemet, megdagadt.

– Na nem baj, megyünk az orvoshoz.
– Dehogymegyünk – aszongya –, van itt egész más – aszongya –, van egy élet-halál gyógyvize, egy forrás – aszongya – s ott a daganatot *leszünyítsük*.

Na jól van, meg es csinálják s sikerült. Jönnek haza az öregek, őszidő vót, hát aszongya:

– Elmegyek, a lovakot megvasaltatom, János jó kemény, a télen erdőljön.

El es viszi őket, olyan csiklandósok vótak, mikor lenyúlt, a patáját emelje fel, a ló hátrarúgott s az öregnek igyenesen az ócska patkó az arrát találta.

Nagy véresen hazafut, s jajajaj, s hamar a doktorhoz s erre-arra. Aszongya a leány:

– Nem kell – aszongya – semerre, met János es így vót – aszongya –. Van egy kút forrás – aszongya – s a hüvelykit – aszongya – belemártogatta, a daganat leszűnt. S apukám es az arrát – aszongya – próbálná meg, valahogy megszűnik.

– Hát tü még ilyent es műveltetek? – Elé a lábszíjat s kezdi nyakra-főre suppantani. A legény kapott vagy hármat a nyaka körül. Feltürkölözve a csirizes karinca előtte, egy pár jó bakancs a kezibe vót, kiszaladt az ajtón, ki az utcára. Kezdi kijábálni:

– Ezt az én mesterségem által kaptam, azáltal adom! Ki beléegyezik, annak adom. – Béfutott egy úri helyre, ott egy jóképű naccsága eléáll:

– Hát nézze – aszongya –, nekem nincs szükségem, hanem van egy szolgálóm, egyezzenek – aszongya –, ha lehet, tőlem – aszongya. Kimenyen a szolgáló s mondja neki.

– Ej fiatalúr, itt bajok vannak. Én – aszongya – mivel ilyesmibe nem forogtam...

– Ne búsuljon – aszongya –, nekem háromféle árom van. Van tödzöllő, van varró s van fércelő, s melyikkel akarja.

Jól van, belé es egyezik. A fércelővel egyet ötött, nagyot sikojtott, a tödzőlővel a másikat, amikor a fércelővel, akkor elfutott.

– Na – aszongya – nem tudtunk megegyezni, bakkancs nincs. – Futott tovább.

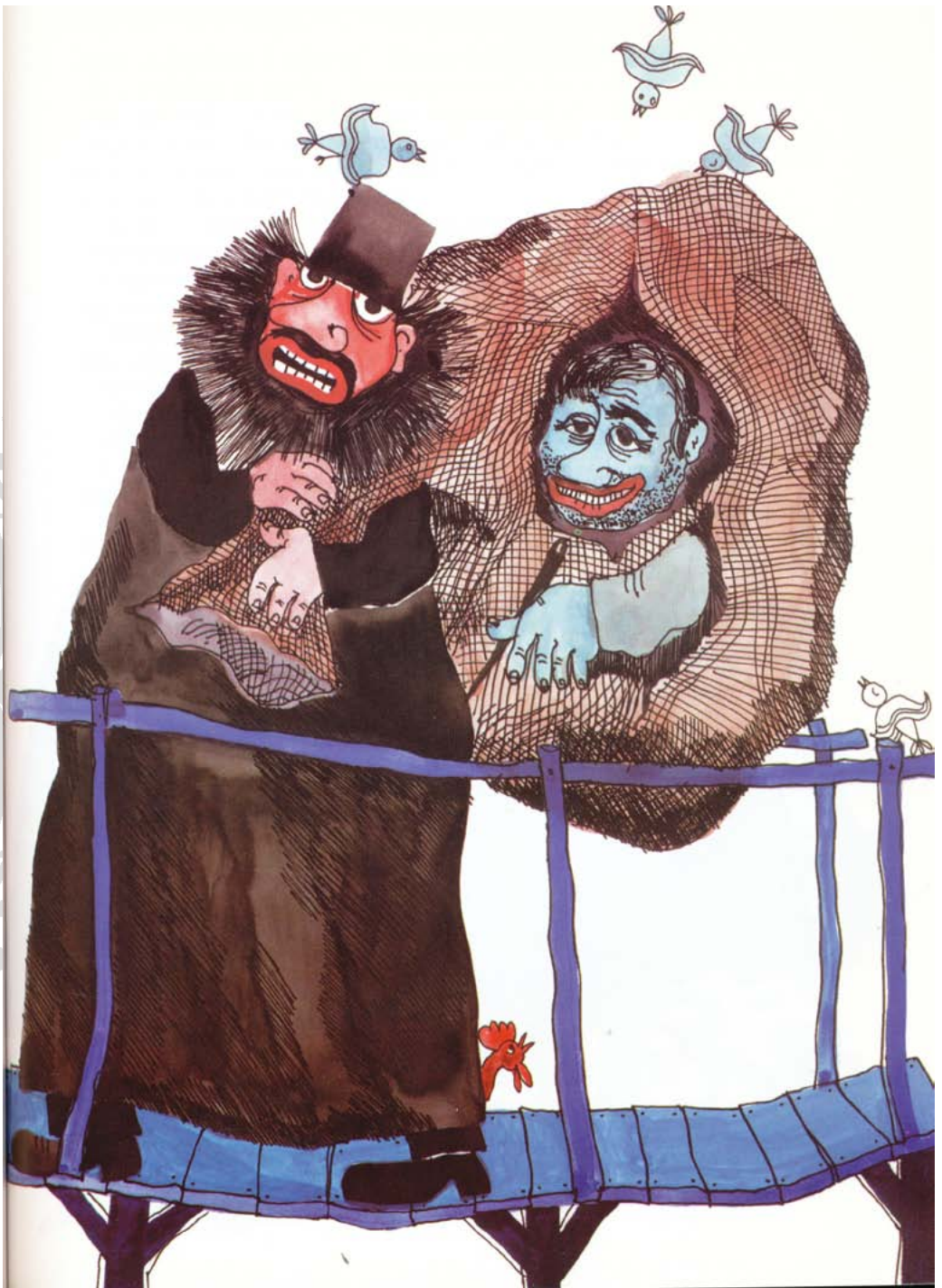
Jó egy naccságos asszony négylovas hintóval az úton. A kocsis hajt, a szolgáló mellette. Aszongya a naccsága, hogy:

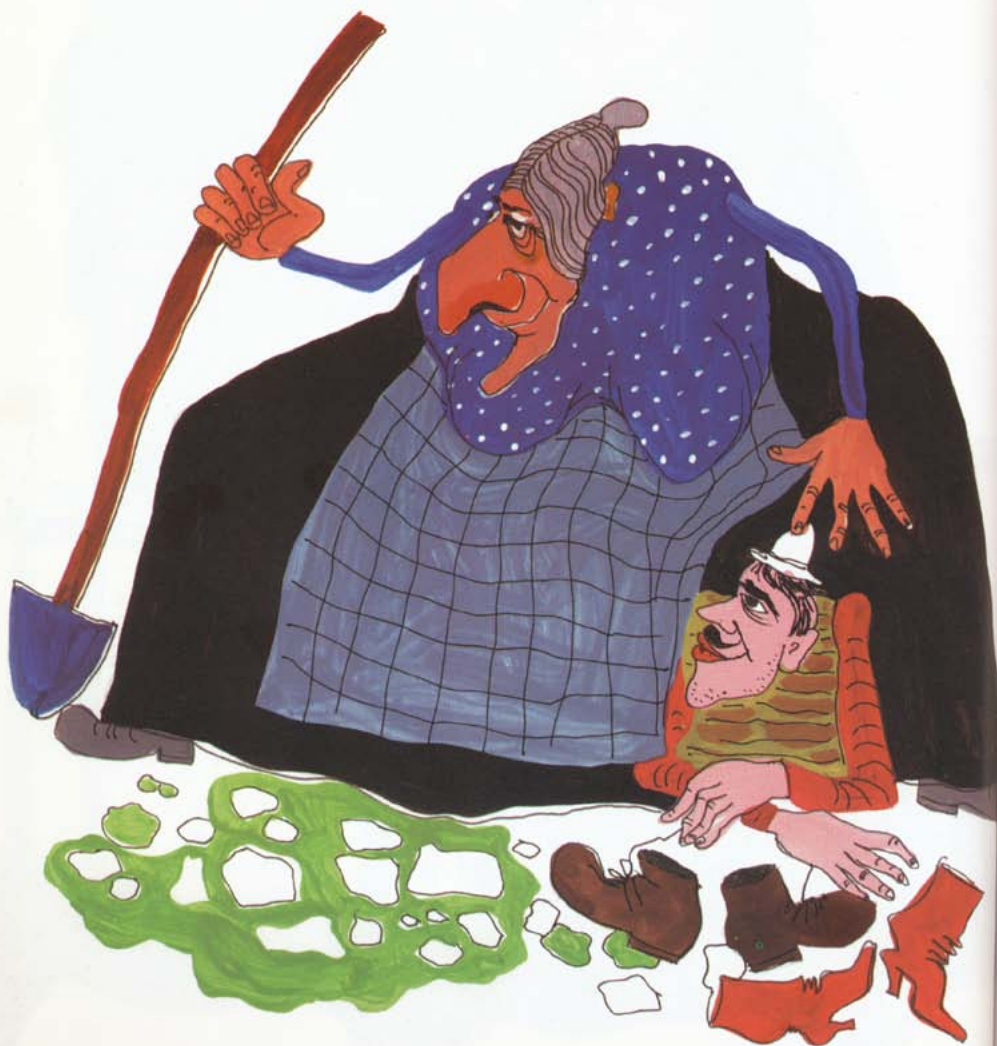
– Na, hamar, fiam – aszongya –, száljal le, ne milyen bakkancsot kapsz. – Annak es, mikor a fércelővel egyet eresztett, kiszökik.

– Ej! – aszongya, a naccsága kezdi szidni – szemtelen disznó, aljas – aszongya – tizennyócéves leány kiugrik – aszongya –, hát vén létemre én kerüljek helyedbe? – A naccsága vót olyan hetvenöt éves.

Annak es mikor kettőt ütött, hát ott lekvár, mindenféle eszekeveredett. Aszongya Jánosnak, hogy:

– Gyere, a karincám zsebibe van egy náddugó – aszongya –, s a lekváros

fazék meglyukadt s dugd bé. – Mikor bédugta, még egyet öltött a fércelővel, a náddugó kiugrott, a kocsinak mind a két szemit kiütte. A kezdett ordítani s így a műtét félbe maradt s nem tudtak semmire menni.

Futott tovább. Jó egy jómódú ember két lóval. Hát az mit gondolt, mit nem, aszongya, ő beleegyezik, annak es a fenekín mikor ütött vagy hármát, hát az es kezdett ordittozni:

– Lovat, szekeret, mindent odaadok, hagyjon békémet!

Elhajtott tovább az atyafi.

A legénnek menekülni kellett, met jelentette, a zsaruk üldözőbe vették. Egy nyolcvan esztendős öregasszony a műút mentén kapálgatott.

– Öreganyám, hamar bújjak le – aszongya –, takarjon le a köntössivel jól, met vége az életemnek – aszongya.

Az öregasszony letakarta. Mennek, biciklivel, lóháton, minden.

– Ilyen s ilyen csavargót...

– Öjj, rég láttam, még a tennapelőtt itt dolgozgattam. Elment.

A köntös alól nézett ki. Az öregasszony reakucorodott, mint a kotló a tojáskokra. Mikor elhaladtak, kiszökött s elfutott.

Hát abba gondolkodott, ő minek csavarogjon. Hazamenyen, megnőszül. Hát egy olyan faluba kellett keresztülmenjen, egy hegyre ki s onnat lejtőre bé, a leány táttos vót, kihajtott elejibe biciklivel őrmesternek őtözve, fegyveresen.

– Na – aszongya – most az őrmester parancsára – aszongya –, vagy a szürkét megrendezed, vagy pedig vége az életednek.

Hát, mese nem vót, muszáj vót.

A leány hazaszaladt, kiötözik. Jól fogadták, minden. Mikor kijött a kapun, olyan szót említett, hogy a legénynek ez feltűnő vót. Na nem baj, met elintézzük ezt másképpen. Hamar a szomszédba. Lakott egy nyócvan esztendős öregasszony. Béfut oda János, s mondja, hogy mi történt.

– Nincs semmi baj, fiam, hamar bújj bé az ágy alá.

Bébuvík az ágy alá. Öt perc alig tót, hát Tera es jelentkezik. Az öregasszonynak egy kicsike székecskéje vót s lehajlik. Alája kukkint.

– Hüj te – aszongya –, nagy baj van. Úgy fére van az egész mindenféléd menve – aszongya –, hogy nem tudom, mitévős legyek. Na hamar – aszongya – feküdj le, hogy kenjük helyre.

Hamar egy vizes kendőt megvizített, békötte a szezemeit. János ki az ágy alól s kezdte sitíteni helyre. Az öregasszony se lett rest, hamar fel a hújuba, lehozott egy félrosta diót, kezdett az ágy mellett zergetni.

– Dió a rostába! Dió a rostába! János, kenjed! János, kenjed, gyorsan, hogy menjen helyre. – János helyrekenegette. Mikor megtudták, egymással így ki... bostrányt csináltak egymással szembe, így megoldozták az ügyet, olyan szerelmesek lettek, nagy lakadalmat csaptak, én es ott vótam, kutyák, macskák mind szalámit, vadászkolbászt *voncoltak*, még máig es élnek, ha meg nem hótak.

A VÁNDORLEGÉNY

Egyszer vót, hol nem vót, hetehét országon is túl vót, még az Óperenciás-tengeren is túl vót, élt egy szegény vándorlegény. Semmi vagyona nem vót, csak egy lova. Felnyergelte a lovát, felült a hátára. Ment világul, szerencseútra, szerencsét próbálni.

Amint ment, mendegélt egy nagy völgyön, de sok ideig ment, napokat, heteket, amíg azon a völgyön végigért. Senki emberi lélekkel, jó földi barátjával nem találkozott, talált egy malmot a völgybe. Ott nem vót más senki benne, egy lány meg az édesapja, világtalan vak ember vót.

Bétévedett oda, met mán ennivalója se vót, éhes vót.

– Jó napot, jó ember. Ha valakivel tettél jót, tégy velem es. Hetek óta utazok, vándorolok, még egy felebarátommal nem találkoztam, olyan éhes vagyok, hogy *minnyát* senkit se ismerek.

– Na, gyere bé. Itt van ennivaló, igaz, szegénységgel vagyunk, de azért jut egy falat kenyér neked is.

Bément a legény a lovával, de a szerencse kívánások között jól sikerült neki, met az öregnek is vót egy lova. Így kettő vót minden esetre.

Bement oda, az öreg mind kérlelte, hogy:

– Maradjon itt, fiatalember, maradjon itt.

Hát, gondolta magába, megpróbálkozik. Azt mondta:

– Én már öreg vagyok, majd halálom után malmot, mindent reád íratok.

Ott maradt a fiatalember. Éldegéltek, éldegéltek, tudja a fene, hogy milyen körülmények között, hát a fiatalasszonnal eszezerdültek. Kapta magát s felült a lovára, s elvágatott tovább a völgyön.

Amint ment, mendegélt messze távolba, egy olyan kilencvenéves öregasszony rázta, tisztogatta a ruhát a vízbe. Hogy ugratott keresztül mellette, az öregasszonyt úgy megrúgta a ló a hátsó patájával, oda beléhengeredett a *gübébe*. Azt mondja:

– Na megállj, gazember! Te ilyent csinálsz – aszongya –, öreganyádat így megrugatod! Kánya vigyen el! Az Isten engedje meg, hogy olyan szerszámod legyen, mint a lónak, a feketének.

Így megátkozta az öregasszony. Menyen tovább, vágat a völgyön, mi törtenik, érzi, hogy már úgy nő, fejlődik, hogy a nyeregbe nem tud ülni.

Kapta magát, sarkon fordult, vissza a malomba. De már éjszaka volt, *dörget*, mind *matoszkál* az ablakon:

- Engedjétek bé, engedjétek bé!
- Eltakarodj innét, disznyó lator – aszongya.

Addig kérleli, béengedik, bémenyen s mondja, hogy ő hogy járt, minden. S aszongya:

– Na látod, te piszok aljas gazember – aszongya –, nem tudtál a deresre ülni, hiszen annak még nagyobb van – aszongya –, mint a feketének.

Így aztán éldegéltek, végig, mai szent napig, ha meg nem haltak.

BORSZEM JANKÓ

Valamikor réges-régen élt egy szegény asszony. Nem vót senkije, se férje, se rokona. Imádkozott az Istenhez, hogy valamiféleképpen áldja meg őt egy fiúgyermekkel. Megevett egy borszöllőt, megterhesedett tőle. Született egy kicsi fia, elnevezte Borszem Jankónak. Jankó fejlődött, amugyes kicsike, de irtózatos nagy erővel *biralkozott*. Mikor már tizenkét éves vót, az ötven kiló sujjot felemelte. Azt mondta:

– Anyám, én már elég erősnek érzem magamat, mejek szerencse próbálni a nagyvilágba.

Az anyja eleget kérlelte, Jankó fiam, ne menj el, egyedül ne hagyj engemet.

– Anyám, mejek, hátha majd boldogok leszünk.

Jankó a nagyvilágot a nyakába, azt mondta az anyjának, hogy süssön hamuból egy pogácsát. Az anyja megsütötte, bétette a tarsolyába, a nagyvilágon ment keresztül. Mint ment, mendegélt, mi történik útközbe, találkozik egy faigyengetővel. Aszongya neki:

– Megállj, te kutya gazember, a hitedet! Mé nem hagyod a fákat úgy, ahogy az Isten teremtette, mit igyengeted.

– Egyet ha még mersz szólani, úgy a földhöz ütlek, hogy a nyakad megszakad!

– Na fogadjunk egyet – mondja Jankó –, hadd lássuk, melyik az erősebb?

Borszem Jankó a faigyengetőt úgy belévágta a földbe, négy métert ment lefelé. Kirántotta, lekezeltek. Na, aszongya:

– Elég erős vagy, így pajtások lehetünk.

Mentek ketten. Mendegéltek tovább, találkoztak egy kőmorzsolóval. Hatalmas kősziklákot morzsolat esze a tenyeribe.

– Nem szégyelled magad – aszongya Jankó –, gazember, métt nem hagyod a sziklákot, ahogy azt Isten teremtette?

– Állj! Megállj, mit szóltál te – aszt mondja –, gyere, egyet fogjunk, hadd látom, melyik az erősebb? – Jankó megfogta, úgy belévágta a kövek közi, elig szedte esze magát. Na így mentek, hárman lettek barátok. Mennek tovább, találkoznak egy hegytaszigálóval. Lökdösi egyik hegyet a másikkal szembe.

– Megállj, te kutya gazember! A hegyet mé nem hagyod úgy, ahogy az Isten teremtette!

– Rosszat szóltál, atyafi! Rossz nyomba léptél! Na, mindegy, birkózzunk meg, melyik az erősebb.

Borszem Jankó megfogta, úgy vágta a hegy oldalához, hogy majd esze-vissza ibrikálta magát.

– Na, most már találunk, így megyünk tovább együtt.

Mendegélnek. Elértek egy nagy őserdőbe, találtak egy kunyhót, Jankó azt mondja:

– Na, itt mostmár szállást verünk. Ki-ki maga folytassa a dolgát. Megyünk vadászatra.

Minden esetre nyíllal lőttek, fegyverzetik nem vót egyéb. Honn hagyták a hegytaszigálót.

– Te honn maradsz, ma egész nap készítesz.

Vadhús vót, ez-az, nyúl, ami béesett naponta. Ő meg is készített egy hatalmas edény ételt, de egy hétsinges szakállas vén ördög bébújt a lyukon, ő meg elaludt s az ördög a fazékból az ételt mind kiette. A fáradt testvérek mikor hazamennek, éhesen maradtak, met nem vót mit egyenek.

– Hát téged így bíztalak meg! Mit csináltál, hol az étel?

– Én megfőztem, nem tudom, valaki ellopta, a fazék üres.

– Na, nem baj, honn maradsz, kőmorzsoló, másnap.

Kőmorzsoló honn maradt, ő is jól készített, de elaludt s az ördög megint bement, mindent megevett. Nem maradt nekik, megint csak étlen feküdtek le. Következő nap maradt honn a faigyengető. Ő es csak úgy járt. Borszem azt mondja:

– Na, megálljatok! Mentek vadászni, én maradok, majd megkeresem én, hogy ki lesz az a rabló gazember! Az ördög mikor butt bé, a fazékba belé a fejit s kezdett lafatyolni onnat, elragadta a szakállát. A szakálla többől kiszakadt, s az ördög elfutott.

Hazajönnek.

– Na, lássátok, hogy megvan az étel? Megfogtam a gazembert ám! De elszaladt, a szakállá a markomba maradt.

Mentek a vércseppeken utána. Messze földön összebarangoltak mezőket, hegyeket, eccer a földbe kaptak egy hatalmas lyukat lefelé. Egy nagy követ belédobott Borszem, de hát még a döndülése se hallszott. Gondolta magába, mitévő legyen? Fűztek össze gyékényből, mindenből két nagy kantárt, jó vastag kötelet, azt mondta a más háromnak:

– Na én lemegyek a túlvilágra, majd ha megfogom a gazembert, itt várjatok meg, amíg vissza nem jövök, el ne menjetek! Belétették a kantárba, leeresztették a túlvilágra. Egy más világrész vót. Jankó mikor leért, a vérnyomon ment tovább. Mendegélt s egy nagy griffmadár fészket látott egy

hatalmas nagy nyárfán. Sírnak a fiókák, egy hatalmas kégyó csavarodik fel a fára. Jankó gyorsan fel a fára s egy csapásra lecsapta a fejét a kégyónak. A griffmadarak bétakarták, s mikor az annyik ment haza, be idegen szagot érzek! Adjátok elé, ki van itt! Elmondták, hogy az életüköt megmentette. Na nem baj – azt mondja –, adok neked egy aranysípot, bármilyen bajod legyen e földön, fúdd meg a sípot, én rendelkezésemre állok. Jankó avval tette a tarsolyába, elment tovább, elérkezett Tündérország felé, ahol mit lát, egy gyönyörű szép tündér banda hatalmas esküvő-lakadalmat csaptak. Borszem Jankót egyik tündérlány vette, a másik tette, de szünet-szakadatlan, enni, inni, táncolni kellett neki. Megszerették a tündérlányok, királyioknak megválasztották, de egyelőre ő nem maradhatott ott. Célkitűzéseit míg végbe nem hajtsa. Tündérlány, amelyik a legszebb vót, maga mellé vette, lóhátra ültek, mentek egy nagy városon keresztül, az elátkozott városon. Ahogy mennek, meglátnak egy gyönyörű szép palotát, fölcsap egy fára, gyönyörű szép gyémánt körték csüngöttek rajta. Letört vagy hármat, felcsapott a korbáccsal. Kilépek egy menyecske:

– Megállj, te idegen, sehonnai gazember! Hogy mersz te ilyent csinálni? Minnyá jó haza a sárkány, vége az életednek.

A hétfejű sárkánknak a palotája vót. Béhíjja, megvendégeli őket, minden, há ahogy beszédbe erednek, minden mindjárt reausmert, hát az ő egyik húga, akit a sárkány elraboltatott. Na aszongya:

– Itt a pohárba az erő, igyad meg, míg a sárkány hazaérkezik, me ha nem, vesztett a nóta!

Mient az erőt behajtotta, a sárkány má tudta, hogy baj van. Nagy bömbölésze hazaereszti a szeges buzdogányát, Jankó megforgatta, hatannyi távolságra ellódította, csak fáradtan kellett hazavigye.

– Be idegen szagot érzek! Ki van itt?

A leány adott neki egy hitmatizált vesszőt, azt mondta, mikor a sárkány béérkezik, akkor a fejire egyet vágsz, márványszoborré vátozik. A sárkány hét méterre a langot lökte ki a torkán. A varázsvesszővel reavágott, azonnal kőbálványá vátozott. Rea a kostélyra, abból lett egy szép gyémántalma, bétette a zsebibe, mentek tovább. Mentek egy másik városba. Gyönyörű szép arany körtéket látott, felcsap a korbáccsal, egy menyecske kikiájt:

– Sehonnai gazember! Hogy mertél te ilyent cselekedni? Jó a sárkány, tizennégy fejű, vége lesz az életednek! Béhívja, megvendégeli, hát ki az? A másik húga, akit elrabolt a sárkány.

– Igyad hamar meg a pohárból az erőt, met ha hazaérkezik, véged van.

Jankó megitta, tizennégy szerte erősebb lett, mind a sárkány. Mikor hazajött, tizennégy méterre a langot okáda ki a száján. Varázspácával reavágott a fejire, kőbálványé vátozott, rea a palotára, lett belőle egy arany alma, bétette a zsebibe, mentek tovább.

Mennek egy másik vidékre, hát ott szép gyönyörű ezüst almákat lát egy fán, fölcsap a korbáccsal, kiszól egy menyecske:

– Sehonnai gazember, hogy mertél te ilyen cselekedni, ez a huszonegy fejjű sárkánynak a vára, jó haza, ebbe a helybe vége az életednek. Gyere gyorsan, idd meg a pohárból az erőt. – Megitta, huszonegyiszerte erősebb lett, mind a sárkány. A szegesbuzdogánt hazavette, Jankó megpergette, úgy visszavágta, hogy egy hétig ment utána, míg hazakerítette. Mikor hazaért, idegen szagot érez! Okádtá a lángot huszonegy méterre. Ódalt neki szökött, olyant vágott a fejire, kőbálványé vátozott. Rea a palotára, lett belőle egy aranyalma, bé a zsebibe, mentek tovább.

Hogy hazatértek, bé Tündérországba, megint kezdtek enni-inni, lakmározni. Tündérleány ment velük három. Gondolta Jankó magába, minden testvéreinek vigyen egyet. Elérnek a lyukhoz, megfújja az aranyipót, jelentkezik a griffmadár:

– Mit parancsolsz, gazdám?

– Ezen a likon engem fel kéne szállíts a másvilágra.

Jankó megpróbálkozott, hogy a kantárral felvinnék, felvitték a három lányt előre, ő sejtette az álnokságot, gondolta magába, próbaképpen a kantárba beléteszen egy nagy követ. A követ felhúzták egy darabig, egybe visszaengedték. Ejj, be jól találtam én ki – gondolta Jankó –, ha én üljek belé, én szörnyethalok, úgy visszaeresztnék, hogy a tündérleányokat rabolják el. A griffmadár azt mondta, én felszállítlak, de nekem hat bihalat le kell vágni. Mikor nyújtom hátra a nyakamot, egy fél bihalat elényujtasz.

A hat bihalat levágták, odavitték, felpakolták a hátára, de amikor a lyuktól már nem messze lettek vóna – ettől a világtól –, mind elfogyott a bival, csak nyújtotta hátra a nyakát, nem vót micsinájon, saját zsebkésivel az ő saját comjából kerekített egy darabot, odanyújtotta neki, arra felértek. Na – aszongya –, mivelhogy csúffá tetted saját magadot, gyere, nyeljelek el. Lenyelte, újra kirókázta, százszorta szebb lett s erősebb Jankóból, mint amilyen vót. De mán a társak nem vótak ott, a tündérleányokkal ellógtak.

Ment utánik, mendegélt, amíg megtalálta őket, nagy fényes esküvőt csaptak, lakadalmat. Jankó bélépett közikbe, a varázspálcával fejbeverte őket, mind elpusztult az egész, Jankó még máig es él a tündérleányok közt, ha meg nem halt. Itt van a vége.

A SZEGÉNYEMBER, A MEDVE ÉS A RÓKA

Eccer vót, hol nem vót, hetedhét országon es túl vót, még az Óperenciás-tengeren es túl vót, ahol a kurtafarkú malac túrt vót, élt egy szegényember. Az erdő széjjin létezett a birtoka, szántogatott két ökörrrel. Egyszer csak valami kavarodást veszen észre, egy medve veszeke-dik egy nyúllal. Odamenyen, az ostor a kezibe:

- Nem szégyelled magadot, hogy te ilyen kicsike állattal birkózol?
- Ej, kánya vigyen el, te szegényember, most már rossz nyomba léptél.

Holnap jövök s megeszlek!

Megíjedd a szegényember.

– Hát legalább hadd meg az életem addig, amíg elvégzem ezt a birtokot, elmunkálom.

Na kitűzték, három nap múlva menyen a medve az ember után. Az ember búsلاكodott. Arra mejen a róka, kérdezi:

– Mit búsulsz, te szegényember?

– Hát, hogyne búsulnék, képzeld el, amikor egy medve azt ígérte, hogy három nap múlva jó s megeszen. Ökröstől!

– Nem baj! Mit fizetsz te nekem, ha megmentem az életedet?

Hát, mivel a szegény ember tudta, hogy a róka szereti a tyúkhúst, azt mondta:

– Kilenc tyúkom s egy kakasom van, mind neked adom, ha megmentesz.

– Na jól van, el van intézve, bízd reám a többit – mondta a róka. Elévelt egy trombitát, béült a bokorba.

– Én mikor trombitálok, a medve kérdezi, kik lehetnek, mondjad, hogy vadászok jönnek. Ő féltibe el akar bújni, lesz itt a szekér alatt egy nagy hamvas zsák, bútasd abba, de jól szorítsd bé, kösd bé a zsák száját.

Úgy es történt. Jó a medve, a róka trombitál. Kérdezi, kik lehetnek, te szegényember?

– Ezek a vadászok, vigyázz, met lelőnek!

– Hova bújjak, mit csináljak?

– Bújj bele ebbe a szenes zsákba, ide a szekér alá, majd én felelek rólad!

Oda menyen a róka, kérdi:

– Mi van ebbe, szegény ember?

– Ebbe egy szenes tuskó!

Elévette a baltát, fejbeverték a medvét, kivégezték. Na, aszongya a róka:

– Hogy megmentettelek, holnap reggel korán megyek a tyúkokért.

Gondolta a szegény ember, valahogy ezt is meg kéne mentse, mitévő legyen.

A róka ment, kopog az ajtón. Azt mondja a szegény ember:

– Ki vagy?

– Én vagyok! Jöttem a kilenc tyúkért s a kakasért!

Mindenféle vékony s vastag hangon a szegény ember kezdett benn ugatni, orgonálni, mint a kutyák. Megjeda a róka:

– Kutyáid vannak?

– Abbiza, mégpedig gonoszak.

– Hát ki ne engeddd, amíg el nem szaladok, nem kell se a tyúkod, se a kakasod!

A róka eszeveszettül elszaladt. Így a szegény embernek az élte, meg a tyúkjai s a kakas megmaradt. Itt a vége.

NYIKA

Valamikor réges-régen élt egy szegény ember, vót egy fia, a mestersége rablás volt. Rabolt, fosztogatott, avval foglalkozott. Az apja megsokallta a tetteit s elment panaszra a királyhoz. A király kérdezte:

- Minek híjják?
- Nyika.
- Mi a mestersége?
- Rabló, gazember.
- Na küdj csak hezzám.

Jelentkezett Nyika a királynál.

- Mi a foglalkozásod?

– Rabló vagyok, felséges uram.

– Megértem, te kutya gazember, na megállj, maradj csak itt nálam, majd megtanítlak becsületre. Az éjszaka folyamán fényes díszőrség őrzi az én lovamat, ha el tudod lopni, hogy senki észre ne vegye, adok neked jutalomul három véka aranyat. Ha pedig – úgy próbálkozz – nem talál sikerülni, akkor fejedet vetetem.

Azt mondta Nyika:

- Felséges uram, gondolkozok rajta, majd próbálkozok.

Úgy es történt. Őrizték a lovat négyen benn az istállóba, *küjjel*, kapunál, mindenütt.

Nyika a királyi szolgát lefizette, ellopott egy rend királyi ruhát, *prádés* ruhát, beléötözött, bément. Az őrség béengedte, azt hitték, a király. A lovat felnyergelte, felült rája s elvágatott. A másokat ott mind elaltatta. Aluva találta őket a király. Hol a ló? Nyika persze ott volt, elvitte. Na megálljatok! Kegyetlenül megbüntette az őrséget a király, Nyikát megjutalmazta három véka arannyal.

Na jó! Azt mondja az apja, hogy na Nyika fiam, most pénzed elég van, gyere haza. Nyika hazament. Na – aszongya – még tegyünk egy próbát, apám.

Elmentek ki egy nagy erdőbe. A műút mentén egy *sepedek*be, kerített két ökörfarkot, beléásta oda, egészen addig, míg a lombja maradt kint. Az

oda beléfagyott. Jó fagyos hideg vót. Jó egy csobány ember, hajtott egy jó sereg kövér juhót.

– Ej! Micsinálsz itt, ember? – kérdi a csobány.

– Hát ha valakivel tett jót az életbe, tegyen velem es. Elsüllyedt a szeke-rem, két ökröm, valahogy *voncoljukki* innen.

Na, nekifogódzik a csobány es, de belé vót fagyva, nem bírták. Azt mondja Nyika:

– Megálljon csak! Menjen bé, a faluból híjjon segítséget. Én addig itt fogom, hogy nehogy beljebb süllyedjenek.

A csobány amíg elfutott, ő az apjával együtt a sereg juhót elhajtották, amelyik nekik tetszett, megnyúzták, jól *bétokányohtak* belőle. Nyika folytassa a rabló mesterséget máma es, ha meg nem halt. Itt a vége.

FÜGGELÉK

A SZERKESZTÉSRŐL

A kötetben egy mesemondó 18 darabból álló epikus repertoárja található. A szöveggondozás során Voigt Vilmos–Balogh Lajos *A népköltési (folklor) alkotások kritikai kiadásának szabályzata* című munkájának (Budapest, Akadémiai Kiadó, 1974) előírásait érvényesítettük. A szöveg megformálásának sajátosságait minden esetben tiszteletben tartottuk. A hangtani sajátosságok jelölése az előírásnak megfelelően történt.

A továbbiakban szójegyzéket és a típusmutatót közlünk. A szójegyzékben a tulajdonképeni, valamint a nehezebben felismerhető hangalak szerinti tájshavakat tüntettük fel. (*A szerk.*)

SZÓJEGYZÉK

alant szagolták az

ibolyát meghaltak

áncvájra egykettőre

árik áruk

arra orra

azsag (kenyértészkor) a kemence tisztítására használt rúd

bétokányol tokánnyal jóllakik

bikacsög (bika megszáritott hímvestzőjéből készült) verőeszköz

biralkozott bírt

boroszlán borostyán, orgona

broving browning, pisztoly

burdé rögtönzött erdei kunyhó, kicsi szegényes házikó

buzdogányos buzogányos

cáp kecske

csendér csendőr

csereke lehullott fenyőlevél

<i>csobán</i>	pásztor
<i>dormitor</i>	háló
<i>dörget</i>	zörög
<i>dzsenerál</i>	generális
<i>elgábul</i>	elkábul
<i>esztena</i>	karám
<i>esszezerdülnek</i>	összezőrdülnek
<i>fellábaskodott</i>	felágaskodott
<i>fenfungál</i>	fennforog, működik
<i>fityiring</i>	fitying
<i>frizérus</i>	borbély
<i>galicka</i>	kalitka
<i>Gödör Gyurkánál</i>	a sírgödörben
<i>gübe</i>	mélyedés patak vagy folyó medrében
<i>habsitos</i>	obsitos
<i>hanyigál</i>	hajigál
<i>hazabudukál</i>	hazalopózik
<i>hezzik</i>	hozzájuk
<i>hipnatizál,</i>	
<i>hítmatizál</i>	hipnotizál
<i>hóbilis</i>	nagy
<i>humbuk</i>	hazugság, valótlanság
<i>ibersung</i>	itt: ruházat, öltözék
<i>ibrikál</i>	dolgát végzi, piszkol
<i>jómondó</i>	jós
<i>jukatos</i>	lyukacsos
<i>karinca</i>	katrinca, itt: kötény
<i>karténfogta</i>	karonfogta
<i>kártya</i>	faedény
<i>kérlekezik</i>	kérdezget
<i>kiabrézolta</i>	kiképezte
<i>kiájt</i>	kiált
<i>kaszaj</i>	kazal
<i>kilóné</i>	kilónyi
<i>komizár</i>	csendőrbiztos
<i>kostély</i>	kastély
<i>körülbé</i>	körbe
<i>küjjel</i>	kívül
<i>lafátyol</i>	lefetyel
<i>leszünnyít</i>	megszüntet
<i>macsuka</i>	bot (rom. măiucă)
<i>matoszkál</i>	motoszkál
<i>matikál</i>	nyúl

<i>medál</i>	medalion
<i>megellette</i>	megegeddeglte
<i>megestéjedtek</i>	elesteledtek
<i>meggusztál</i>	megkóstol
<i>megjedett</i>	megijedt
<i>megüsmer</i>	megismer
<i>mejen</i>	megy
<i>mient</i>	mihelyt
<i>minnyát</i>	mindjárt
<i>mulatéroztak</i>	mulattak
<i>műkedvelő</i>	itt: szórakoztató
<i>nyám</i>	rokonság
<i>prádés</i>	parádés
<i>püfékel</i>	püföl
<i>pujiszka</i>	puliszka
<i>rea, reik</i>	rá, rájuk
<i>rezedencia</i>	rezidencia, kastély
<i>salukáter</i>	zalugáter
<i>sepedék</i>	lápos, ingoványos hely
<i>sustákol</i>	ver
<i>supákol</i>	ver
<i>talabárdos</i>	alabárdos
<i>táttos</i>	táltos
<i>terefa</i>	egy terű fa, egy szekér (vagy bármilyen szállítmány) fa
<i>trénszekér</i>	egy nagyobb szekér
<i>ultima</i>	utolsó
<i>ütte</i>	ütötte
<i>vejlévendő</i>	vőre menendő
<i>voncol</i>	vonszol
<i>zergetés</i>	zaj

TÍPUSMUTATÓ

A népmesék azonosításában a *Magyar Népmesekatalógus* 1–9. kötetét (Bp. 1982–1990) használtuk fel. Tartalmi kivonatot olyan esetben készítettünk, ha a mese tipologizálhatatlannak bizonyult, vagy típuskombináció lévén, nagyobb eltérést mutatott a típustól.

A kecskeméti kecskepásztor

Az *AaTh* 935 számú, *A tékozló hazatér* típuscímet viselő mese szabad átdolgozása.

Gyuri katonai szolgálatra vonul be. Előléptetésére hivatkozva két ór-

mestere a nevében pénzt kér szüleitől, majd a királyi testőrségbe helyezik át. Házasságot köt a király lányával. Hazaindul szüleit meglátogatni. Az úton egy zsidó elnyeri pénzét és ruháit, katonáit elpusztítja. Falujában kecskepásztor lesz. A nyomába induló felesége túljár a zsidó eszén, megtalálja férjét, szülei előtt feltárják kiletét.

Nagyerejű János

Több történetből szabadon egybeszerkesztett mese. A hőst a Fekete király hívja segítségül. A puliszkafőzést megzavaró törpe katonákat Nagyerejű János szétriasztja. Zöld király katonáit egy vasorrú bába szaporította orsóival. A hold és a nap anyja segítségével elpusztítja a vasorrú bábát, s így megmenti a Fekete királyt.

A mese szerkezetében az *AaTh 463 A* számú, *Mirkó királyfi* címet viselő mesetípus *III.* epizódja fordul elő.

A molnár lányai

A mese az *AaTh 956 B* számú, *A molnár lánya* című mese szabadon vezetett változata.

A molnár két lánya szerencsét próbálni indul. A temetőben egy akasztott ember lovára és kincsére bukkannak. Hazaviszik. Ezután rablók tanyájára érkeznek, ahol rejtkehelyükről nézik végig a rablók kegyetlenkedését. A rablóvezér tudomást szerez ottjártukról. Otthon keresi a lányokat. A vezér kivételével a lányok mindenkit meggyilkolnak. A vezér megsebesül. Mikor később a lányok lakodalmára koldusként visszatér, a sebről felismerik és elpusztítják.

Balán János

Tipologizálhatatlan mese. Megszerkesztésében is az ötletszerűség érvényesül. Az utolsó epizód indokolatlanul kerül a mese záró részére.

Balán, a hírhedt rabló szegény, jóindulatú embereket jutalmaz meg. Lakodalmán rendőrök támadnak rá. Miután sok támadóját megöli, feleségével elmenekül. Egy barlangban élnek, ahonnan apósa fogatja el. Kórházba zárják, gyógyszerekkel ölik meg. Az orvosok nem hajlandók szabadon engedni. A mesemondó utólag tapasztja a történethez Balán fiatalkori tetteit. Szüleit meggyilkolta, a királyt kirabolta. Két testvére szintén golyó általi halállal halt meg.

A molnár fehér lova

A *47 A* típusszámú, *A szürke ló* címet viselő mesetípus változata.

A muzsikuszegény ember

A mese az *AaTh 592* számú, *Szent Péter muzsikája* mese töredékes változata. Hiányzik a kezdő és záró epizód.

Juliska meg Jánoska

Három mesetípus kombinációja. A mese az *AaTh* 327-es, *Jancsi és Juliska* című mese *I+II+III+IV* epizódjával indul, ezt követi a 450-es, *Az őztestvér* mesetípus *III.* epizódja. A mese a 707-es, *Az aranyhajú ikrek* típus *II+III+V* epizódjával zárul.

Tizenkilenc

A mese az *AaTh* 650 A típuszámú, *Erős János* című mese *II.* epizódjával indul, majd a különleges próbák (*IV.*) után az *V.* epizóddal zárul.

A hét görög óriás meg a szabóember

A mese három típus(*A vitéz szőcs, A félelemkereső és a Sárkányölő vitéz*) kombinációja. Szerkezete: *AaTh* 1640 *I + II + 1062 + 326 II + III + 300 VI + VII + 326 V.*

A három királyfi meg Tündér Ilona

A mese az *MNK* 463 típusú, *A síró-nevető szemű király* című mesekezdet után az *AaTh* 551-es számú, *Az élet vize* című mese epizódjaival folytatódik. Az epizódok közé beékelődik a hátradobott tárgyak és a hálás állatok motívuma. Típusképlet: *MNK* 463 + *AaTh* 551 *I + II + III + 313 III + + 551 V + AaTh* 554 + 551 *VI.*

A dúsgazdag kereskedő

Tipologizálhatatlan novellamese.

Dúsgazdag kereskedő nősülésre szólítja fel léhűtő fiát. Harmadik útján a fiú cigánylányt választ feleségnek. Lakodalom után örökli a meghalt apa vagyonát. Minden értéküket pénzre váltják, világgá indulnak. A feleség szeretőjével és a vagyonnal hajóra száll. Férjét elhagyja. A kereskedő kölcsön kapott pénzen felesége keresésére indul. Egy király lányainak zene tanára lesz. A nagyobbik lányt feleségül veszi. Találkozik első feleségével, aki álnok módon megpróbálja kivégeztetni az újdonsült királyt. A király megmenekül, majd bosszút áll hűtlen feleségén és annak élettársán.

János

Az *AaTh* 650 típuszámú mese (*Erős János*) az *AaTh* 1000 (*Haragudni tilos*) mesei epizóddal kapcsolódik össze.

A pap János nevű szolgát fogad. A kiszabott feladatokat úgy hajtja végre, hogy abból gazdájának kára származzék. Az erdőről fát hoz, leöli gazdája hetven állatát, kutyáját és ökrét. Kifedi a házat, elégeti a gyapjút. A pap szabadulni akar tőle. Feleségével világgá indulnak. János belelopózik a zsákba, így őt is magukkal viszik. Éjszaka a vízbe gurítja a papot és feleségét.

A cigánygyermek

Anekdota.

Az uraság megbüntetni akarja az udvariatlan cigánygyereket. Udvarába hívhatja, ahol a gyerek borra és szalonnára tesz szert. Az uraság sajnálkozik a gyereken.

A suszterinas

A suszterinas szolgálatba áll. Csábító hajlama miatt kalandok sorozatán megy át. Kalandjainak sora lakodalommal zárul.

A vándorlegény

Tipologizálhatatlan tréfás mese. A hősnek átok hatására megnő a szer-számja. Szeretője a telhetetlen asszony, aki még nagyobbnak szeretné.

Borszem Jankó

A mese az *AaTh 301* típuszámú, *A túlvilágra vitt három királykisasszony megszabadítása* című mese menetét követi. Epizódjai: *AaTh 301 I + II + IV + V + VI*. A típustól eltérően korábban kerül sor a hős lakodalmára. A kár-oko-zó ördög epizódja lezáratlanul marad. Hasonlóképpen indokolatlan a zárást, a bosszúállást megelőző, közösen tartott lakodalom.

A szegényember, a medve és a róka

A mese az *AaTh 154* típuszámot viselő, *A róka, a medve és a szegény-ember* című mese változata. Epizódjai: *I b + II + III*.

Nyika

A mese két típus epizódjainak kombinációja. A történet az *AaTh 1525A* tí-pus (*A mestertolvaj*) *I + II* epizódjával indul. A záróepizód a *MNK 1539A* mesetípus (*Csalóka Péter*) *IV*. epizódjának átalakítása.

TARTALOMJEGYZÉK

<i>György Ignác, a mesekirály</i>	5
A kecskeméti kecskepásztor	9
Nagyerejű János.....	16
A molnár lányai	18
Balán János	20
A molnár fehér lova.....	24
A muzsikus szegény ember	25
Juliska meg Jánoska	27
Tizenkilenc	31
A hét görög óriás meg a szabóember.....	34
A három királyfi meg Tündér Ilona.....	38
A dúsgazdag kereskedő.....	44
János.....	51
A cigánygyermek	53
A suszterinas.....	55
A vándorlegény.....	58
Borszem Jankó.....	60
A szegény ember, a medve és a róka.....	64
Nyika	66
Függelék.....	68
<i>A szerkesztésről</i>	68
<i>Szójegyzék</i>	68
<i>Típusmutató</i>	70

Basmе populare maghiare din Cernat (jud. Covasna)
Culese de Kakas Zoltán